

ขบวนการเสรีไทย

กับวีรกรรมกู้ชาติ
ดร. วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์

เอกสารข้อมูลที่สำคัญในประวัติศาสตร์ชาติไทยเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยของเยาวชน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสครบรอบ 67 ปี วันสันติภาพไทย วันที่ 16 สิงหาคม 2555

ขบวนการเสรีไทย กับวีรกรรมกู้ชาติ

ดร. วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์
ราชบัณฑิต

เอกสารข้อมูลที่สำคัญในประวัติศาสตร์ชาติไทย
เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยของเยาวชน

พิมพ์ครั้งที่ 2 จำนวน 1,000 เล่ม
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสครบรอบ
67 ปี วันสันติภาพไทย วันที่ 16 สิงหาคม 2555

กองทัพญี่ปุ่นเคลื่อนขบวนผ่านประเทศไทยเพื่อเข้าสู่มลายูดินแดนยึดครองของอังกฤษ

คำนำการจัดพิมพ์ครั้งที่ 1

“ขบวนการเสรีไทย” เป็นการรวมพลังของบรรดาคนไทยผู้มีจิตสำนึกในความเป็นไท ทำงานรับใช้มาตุภูมิในการกอบกู้เอกราชและอธิปไตยของชาติไทยซึ่งได้รับผลกระทบจากการที่กองทัพญี่ปุ่นได้เข้ามายึดครองประเทศไทยระหว่างสงครามมหาเอเซียบูรพา

ในครั้งนั้น ไทยเราไม่มีกำลังเพียงพอที่จะต้านทานกองทัพญี่ปุ่นได้ ดังนั้นรัฐบาลไทยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องยินยอมให้กองทัพญี่ปุ่นเข้ามาในประเทศไทย และส่วนหนึ่งก็เคลื่อนเข้าไปยึดครองดินแดนที่อยู่ติดกับประเทศไทย ซึ่งขณะนั้นอยู่ในความปกครองของอังกฤษ

เนื่องจากในช่วงแรกของสงคราม กองทัพญี่ปุ่นมีความได้เปรียบในการยุทธและสามารถยึดครองดินแดนส่วนใหญ่ในภาคพื้นเอเซียอาคเนย์ได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว ซึ่งในขณะเดียวกันก็เรียกร้องความร่วมมือจากไทยในทุกๆ ด้าน รัฐบาลไทยในขณะนั้นเห็นว่าเมื่อไม่สามารถจะต่อต้าน

ญี่ปุ่นได้ ก็สมควรที่จะให้ความร่วมมือกับญี่ปุ่น เพื่อรักษาชาติไทยให้รอดพ้นจากการยึดครองเบ็ดเสร็จของญี่ปุ่นที่อาจจะหลีกเลี่ยงไม่พ้น

ในวันที่ 21 ธันวาคม 2484 ภายหลังที่กองทัพญี่ปุ่นได้บุกประเทศไทยได้ 13 วัน ญี่ปุ่นกับไทยก็ได้ลงนามในกติกาสัญญาเป็นพันธมิตรกันทั้งในทางการทหาร การเมือง และการเศรษฐกิจ ต่อมาในวันที่ 25 มกราคม 2485 ประเทศไทยก็ได้ประกาศสงครามต่ออังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ซึ่งหมายถึงว่าไทยได้เข้าร่วมสงครามเป็นฝ่ายญี่ปุ่นทั้งโดยนิตินัย และพฤตินัย

“ขบวนการเสรีไทย” ซึ่งได้ก่อกำเนิดตั้งแต่วันที่ 8 ธันวาคม 2484 เมื่อกองทัพญี่ปุ่นได้บุกประเทศไทยมีความเชื่อมั่นว่าแม้กองทัพญี่ปุ่นจะเป็นฝ่ายได้เปรียบในการรบ เพราะเป็นฝ่ายเปิดฉากสงคราม แต่ในที่สุดญี่ปุ่นก็จะต้องเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ ดังนั้นประเทศไทยจะต้องหลีกเลี่ยงการล้มหัวมท่ายกับญี่ปุ่น มิฉะนั้นก็จะต้องเป็นฝ่ายแพ้สงครามไปด้วย ซึ่งในขณะเดียวกันก็ต้องพยายามติดต่อทำความเข้าใจกับฝ่ายสัมพันธมิตรอันได้แก่สหรัฐอเมริกา จีนและประเทศอื่นๆ ว่าประเทศไทยและประชาชนคนไทยมิได้เห็นชอบกับการทำสงครามของญี่ปุ่น และมีความพร้อมที่จะร่วมมือกับฝ่ายสัมพันธมิตร ในการต่อต้านญี่ปุ่นทุกวิถีทาง

ในระหว่างเวลา 3 ปีครึ่งของสงครามมหาเอเชียบูรพา ขบวนการเสรีไทยได้กระทำทุกอย่างตามเจตนารมณ์ดังกล่าวข้างต้น ปฏิบัติการทางการทหารที่แสดงความกล้าหาญท่ามกลางการเสี่ยงอันตรายด้วยเอาชีวิตเป็นเดิมพันของสมาชิกขบวนการเสรีไทย ความสุขุมรอบคอบ และเฉียบขาดในการตัดสินใจดำเนินการทางการทูตและการเมือง อีกทั้งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของบรรดาคนไทยผู้รักชาติเหล่านี้ได้สร้างความประทับใจในความจริงใจของขบวนการเสรีไทยแก่ฝ่ายสัมพันธมิตร

ดังนั้น เมื่อญี่ปุ่นได้ยอมจำนนโดยปราศจากเงื่อนไขเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2488 ฝ่ายสัมพันธมิตรจึงได้แจ้งให้ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ในรัชกาลที่ 8 ซึ่งเป็นหัวหน้าขบวนการเสรีไทยว่าสัมพันธมิตรไม่ถือว่าประเทศไทยเป็นผู้แพ้สงคราม ประเทศไทยไม่ต้องถูกยึดครอง กองทัพไทยไม่ต้องวางอาวุธ และรัฐบาลไทยไม่ต้องยอมจำนน สัมพันธมิตรขอให้ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ “ประกาศสันติภาพ” ปล่อยให้ผู้พลัดถิ่นที่รัฐบาลไทยในสมัยหนึ่งได้ทำไว้กับญี่ปุ่น รวมทั้งการประกาศสงครามต่อต้านฝ่ายสัมพันธมิตร และให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับนานาประเทศกลับคืนสู่สถานภาพเมื่อก่อนสงคราม ในวันที่ 8 ธันวาคม 2484

นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์และหัวหน้าขบวนการเสรีไทยได้ประกาศสันติภาพ เป็นพระบรมราชโองการในพระปรมาภิไธยของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 8 ในวันที่ 16 สิงหาคม 2488 ซึ่งเป็นประกาศยืนยันเอกราชและอธิปไตยของประเทศไทยที่ได้รับการรับรองจากฝ่ายสัมพันธมิตรผู้ชนะสงคราม

รัฐบาลได้กำหนดให้วันที่ 16 สิงหาคม เป็น “วันสันติภาพไทย” และเป็นวันที่รำลึกถึงวีรกรรมกล้าหาญของขบวนการเสรีไทย ซึ่งมีความสำคัญยิ่งในประวัติศาสตร์ชาติไทย

ต่อมารัฐบาลโดยกรุงเทพมหานครได้จัดสร้าง “สวนเสรีไทย” ในเขตบึงกุ่ม เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ขบวนการเสรีไทย และบัดนี้ก็ได้ก่อสร้างอาคารเสรีไทยอนุสรณ์ ณ สวนเสรีไทย โดยจำลองแบบจากทำเนียบผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ที่ทำข้างวังหน้า ซึ่งเป็นศูนย์บัญชาการของขบวนการเสรีไทยขึ้น

เหตุการณ์อันเกี่ยวกับขบวนการเสรีไทยได้ผ่านพ้นไป 60 ปีแล้ว ซึ่งส่วนใหญ่ของบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์ได้ล่วงลับไปแล้ว อย่างไรก็ตามเรื่องราวของขบวนการเสรีไทยจะต้องคงอยู่เป็นตำนานในประวัติศาสตร์ของชนชาติไทยชั่วฟ้าดินสลาย ซึ่งการสืบทอดเรื่องราวในตำนานเสรีไทยจะต้องเป็นภารกิจอันสูงส่งของบรรดาเยาวชน ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

6 ขบวนการเสรีไทยกับวีรกรรมกู้ชาติ

จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์จะบอกให้เรารู้ว่าชาติต้องการอะไร
หนังสือเล่มเล็ก ๆ เล่มนี้มุ่งหวังที่จะช่วยปลูกฝังจิตสำนึกทาง
ประวัติศาสตร์แก่เยาวชนของชาติผู้ซึ่งเราฝากอนาคตของชาติไทยเอาไว้

(ดร. วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร)

ราชบัณฑิต

24 ตุลาคม 2545

คำนำในการพิมพ์ครั้งที่ 2

เมื่อปี พ.ศ. 2532 ผมได้พ้นจากตำแหน่งหน้าที่การงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ท่านนาวาอากาศเอก วิมล วิริยะวิทย์ อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการและปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ผู้ซึ่งผมมีความเคารพนับถือและเคยร่วมรับราชการกันมานานปีก่อนหน้านั้น ได้ปรารภกับผมว่ามีความประสงค์ที่จะเห็นเรื่องราวอันเป็นประวัติศาสตร์ของปฏิบัติการเสรีไทยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้รับการเรียบเรียงและบันทึกเอาไว้อย่างถูกต้องและถาวร นาวาอากาศเอกวิมลฯ เป็นอดีตนายทหารเสรีไทยสายอเมริกาที่กระโดดร่มลงมาปฏิบัติงานเสรีไทยเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2487 และได้รับอิสริยาภรณ์ เมดัล ออฟ ฟรีคอม ประดับใบปาล์มทองแดงของสหรัฐอเมริกาภายหลังสงคราม พร้อมด้วยคำประกาศิตติคุณว่าเป็นผู้ปฏิบัติภารกิจด้วยความกล้าหาญอย่างเอกอุ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำสงครามของฝ่ายสัมพันธมิตร ผมได้รับข้อปรารภของ

ท่านนาวาอากาศเอกวิมลฯ มาพิจารณาดำเนินการค้นหาข้อมูลที่อยู่ในขณะนั้น อยู่ในสภาพกระจัดกระจาย โดยได้รับความช่วยจากนาวาอากาศเอกวิมลฯ อย่างเต็มที่และต่อเนื่องหลายปี

ในระหว่างปี พ.ศ. 2534-2546 เป็นเวลา 12 ปี ผมได้เรียบเรียงหนังสือทั้งเล่มใหญ่ เล่มกลางและเล่มเล็ก พิมพ์ออกมารวม 7 เล่ม จากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ จากทุกสารทิศ ซึ่งรวมถึงบรรดาท่านอดีตเสรีไทย ทั้งภายในประเทศ สายอังกฤษและสายอเมริกา อีกทั้งจากเอกสารทางราชการลับในต่างประเทศ หนังสือที่ผมได้เรียบเรียง มีดังนี้คือ

1. เสรีไทย-ประมวลเหตุการณ์และบุคคลที่เกี่ยวข้องใน ขบวนการเสรีไทยระหว่าง พ.ศ.2484-2488 (พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ.2534 และพิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ.2536)

2. นามานุกรมเสรีไทย-ปฏิบัติการรับใช้ชาติของวีรชนระหว่าง สงครามโลกครั้งที่ 2 (2484-2488) เล่ม 1 (พ.ศ.2535)

3. นามานุกรมเสรีไทย-ปฏิบัติการรับใช้ชาติของวีรชนระหว่าง สงครามโลกครั้งที่ 2 (2484-2488) เล่ม 2 (พ.ศ.2538)

4. เสรีไทย-วีรกรรมกู้ชาติ (พ.ศ.2542)

5. ขบวนการเสรีไทยกับวีรกรรมกู้ชาติ (พ.ศ.2546)

6. เสรีไทย ฉบับการ์ตูน (พ.ศ.2546)

7. ตำนานเสรีไทย (พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ.2546 และพิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ.2548 ได้รับรางวัลดีเด่น หนังสือประเภทสารคดี จากกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2547)

ต่อมาในปี พ.ศ.2552 ผมได้เรียบเรียงเพิ่มเติมขึ้นมาอีกเล่มหนึ่ง คือ ตำนานเสรีไทยภาคพิเศษเป็นหนังสือของผมอันเกี่ยวกับ “เสรีไทย” เล่มที่ 8 ดังนั้นจึงอาจสรุปว่า ผมได้ใช้เวลารวมทั้งสิ้นนานถึง 20 ปี ศึกษา ค้นคว้าและเรียบเรียงเรื่องราวของ “เสรีไทย” และ “ขบวนการเสรีไทย”

หนังสือเล่มที่ 5 คือ ขบวนการเสรีไทยกับวีรกรรมกู้ชาติ เป็นหนังสือเล่มเล็กที่สรุปเรื่องราวของปฏิบัติการเสรีไทยในสาระสำคัญ ซึ่งบริษัทน้ำมันพีชโอไลน์ จำกัด เป็นผู้จัดพิมพ์ขึ้นเป็นที่ระลึกในพิธีเปิด “อาคารเสรีไทยอนุสรณ์” ที่สวนเสรีไทย บึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร เมื่อปี พ.ศ. 2546 ผมมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับขบวนการเสรีไทยและปฏิบัติการเสรีไทยโดยตรง มีดำริจัดพิมพ์หนังสือดังกล่าวขึ้นมาเป็นการพิมพ์ครั้งที่ 2 ในงานครบรอบ 67 ปี วันสันติภาพไทย ในวันที่ 16 สิงหาคม 2555 การเผยแพร่ปฏิบัติการเสรีไทยเป็นการปลุกฝังจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญแก่สังคมไทย ซึ่งสมควรที่จะได้รับความสนับสนุนอย่างกว้างขวางจากทุกวงการ

ดร.วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์

ราชบัณฑิต

26 กรกฎาคม 2555

ทหารญี่ปุ่นบุกขึ้นบกที่หาดสงขลา

เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ญี่ปุ่นบุกไทย 8 ธันวาคม 2484

งานฉลองรัฐธรรมนูญจะมีพร้อมกันทุกจังหวัดทั่วประเทศ เป็นเวลาประมาณ 1 สัปดาห์ระหว่างวันที่ 8-15 ธันวาคม ซึ่งเป็นเช่นนี้ทุกปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2475 เมื่อ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ได้พระราชทานรัฐธรรมนูญในวันที่ 10 ธันวาคม สกนั้น

สำหรับในปี พ.ศ.2484 วันที่ 8 ธันวาคม ตรงกับวันอาทิตย์ ดังนั้นประชาชนจึงเริ่ม “การฉลองรัฐธรรมนูญ” กันตั้งแต่คืนวันเสาร์ที่ 7 ธันวาคม ซึ่งได้แก่การออกจากบ้านไปชมร้านรวงที่หน่วยราชการและบริษัทห้างร้านได้มาก่อนสร้างและตกแต่งอย่างสวยงามในบริเวณงานในขณะนั้นประเทศไทยเพิ่งจะผ่านพ้นเหตุการณ์ “กรณีพิพาทกับอินโดจีนของฝรั่งเศส” มาได้ไม่ถึงปี ซึ่งกองทัพไทยได้ทำการสู้รบเป็นเวลาประมาณเดือนครึ่งและระหว่างนั้นประเทศไทยก็ตกอยู่ในบรรยากาศของ “สงคราม” ไม่มากนักน้อย

ในคืนวันเสาร์ที่ 7 ธันวาคม 2484 นั้นเอง ประเทศไทยก็ได้เผชิญกับเหตุการณ์ที่น่าสะพรึงกลัวที่สุดในประวัติศาสตร์แห่งยุครัตนโกสินทร์ ญี่ปุ่นได้ยื่นความจำนงของเดินทัพผ่านไทยไปโจมตีมลายูและพม่า ซึ่งในขณะนั้นเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ทูตญี่ปุ่นในกรุงเทพฯ ได้รับคำสั่งให้ยื่นคำขาดต่อรัฐบาลไทยตั้งแต่ตอนหัวค่ำของคืนวันนั้น ซึ่งเป็นเวลา ก่อนที่กองทัพญี่ปุ่นจะเปิดฉากสงครามมหาเอเชียบูรพาด้วยการโจมตีที่มั่นของอังกฤษและสหรัฐอเมริกาพร้อมกันเพียงไม่กี่ชั่วโมง ประเทศไทยได้รับแจ้งล่วงหน้าเพราะญี่ปุ่นมีความมั่นใจว่ารัฐบาลไทยจะต้องให้ความร่วมมือกับญี่ปุ่น และจะไม่มีการต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นที่ขอเดินทัพผ่านประเทศไทย

ญี่ปุ่นได้พยายามทาบทามจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี และผู้บัญชาการทหารสูงสุดมาแล้วก่อนหน้านี้ โดยขอร้องมิให้ไทยต่อต้านกองทัพญี่ปุ่น โดยไทยจะเลือกเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นหรือไม่ก็ได้ จอมพล ป. พิบูลสงครามไม่เคยแจ้งให้ญี่ปุ่นทราบถึงความตกลงใจ จนกระทั่งกองทัพญี่ปุ่นบุกประเทศไทย

โดยที่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีและผู้บัญชาการทหารสูงสุด ซึ่งเป็นผู้เดียวที่กฎหมายอำนาจเป็นผู้สั่งการทางทหารได้ออกเดินทางไปตรวจที่ตั้งทหารที่ชายแดนด้านตะวันออกตั้งแต่วันศุกร์ที่ 6 ธันวาคม ดังนั้นที่ประชุมคณะรัฐมนตรีในกลางดึกของคืนวันเสาร์ที่ 7 ธันวาคม จึงมีมติให้แจ้งแก่ญี่ปุ่นว่าไทยจะยินยอมหรือต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นจะต้องรอให้จอมพล ป. พิบูลสงครามเดินทางกลับถึงกรุงเทพฯ เสียก่อน ญี่ปุ่นซึ่งได้วางแผนปฏิบัติการไว้โดยเด็ดขาดแล้ว ได้เปิดฉากโจมตีฐานทัพสหรัฐฯ ที่เพิร์ล ฮาร์เบอร์ ฮาวาย และที่มั่นอื่นๆ ของอังกฤษและสหรัฐ ตลอดจนการบุกประเทศไทยเมื่อเวลา 01.30 น. ของวันอาทิตย์ที่ 8 ธันวาคม 2484 เวลาในประเทศไทย

จอมพล เคนันท์ เทราอุจิ แม่ทัพใหญ่ญี่ปุ่นได้ส่งกองทัพที่ 25 ภายใต้นายพลยามาซิติ ยกพลขึ้นบกตามชายฝั่งภาคใต้ของประเทศไทย และ

แผนที่การยกพลขึ้นบกของกองทัพญี่ปุ่น

เคลื่อนกำลังผ่านไทยเข้าสู่มลายูและสิงคโปร์ ขณะที่กองทัพที่ 15 ภายใต้ นายพลอิเดะ เข้ายึดครองประเทศไทยและพม่า การบุกของกองทัพญี่ปุ่น ได้รับการต่อต้านจากฝ่ายไทย อันประกอบด้วยทหาร ตำรวจและพลเรือน ตลอดจนยุวชนทหารอย่างเหนียวแน่นและดุเดือดทุก ๆ จุดที่มีการปะทะกัน ก่อให้เกิดความสูญเสียด้วยกันทั้ง 2 ฝ่าย

อย่างไรก็ตามก่อนเที่ยงของวันที่ 8 ธันวาคมเดี๋ยวนั้น รัฐบาลไทยภายใต้การนำของจอมพลป. พิบูลสงคราม ก็มีคำสั่งให้ฝ่ายไทยยุติ การต่อต้านกองทัพญี่ปุ่น โดยยินยอมให้กองทัพญี่ปุ่นเคลื่อนย้ายผ่าน ประเทศไทยเพื่อไปโจมตีมลายูและพม่าได้ คณะรัฐมนตรีได้มีคำสั่งหยุดยิง ตั้งแต่เวลา 7.30 น. ของวันเดียวกัน แต่ต้องใช้เวลาหลายชั่วโมงกว่าที่คำสั่งดังกล่าวจะไปถึงกองกำลังของไทยในจุดต่าง ๆ และในบางพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่กองบินน้อยที่ 5 ที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คำสั่งหยุดยิงได้รับทราบในตอนบ่ายของวันรุ่งขึ้น

การเดินทางผ่านประเทศไทยนั้น ในทางปฏิบัติกองทัพญี่ปุ่นได้ เข้ายึดจุดยุทธศาสตร์ทั่วประเทศไทย แต่ทั้งนี้ญี่ปุ่นมิได้จะต้องสถาปน ทหารการเมืองและกองทัพไทย เพื่อเป็นการแสดงความเคารพต่อเอกราช และอธิปไตยของประเทศไทยตามที่ได้ตกลงกัน

Honolulu Star-Bulletin 1st EXTRA
ESTABLISHED 1891 PUBLISHED DAILY EXCEPT SUNDAYS AND HOLIDAYS
(Associated Press by Trans-Pacific Telephone)

WAR!
SAH FRANCISCO, Dec. 7.—President Roosevelt announced this morning that Japanese planes had attacked Manila and Pearl Harbor.

OAHU BOMBED BY JAPANESE PLANES

SIX KNOWN DEAD, 21 INJURED, AT EMERGENCY HOSPITAL

Attack Made On Island's Defense Areas

Hundreds See City Bombed

Names of Dead and Injured

Schools Closed

Editorial

NEWS AFTER THE BOMBING

บน
 กองทัพญี่ปุ่นทิ้งระเบิดที่
 เพิร์ลฮาร์เบอร์ ฮาวาย

ล่าง
 หนังสือพิมพ์รายงาน
 เหตุการณ์ดังกล่าว

รัฐบาลไทยตัดสินใจ

ในเดือนธันวาคม 2481 พ.อ. พระยาพหลพลพยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน) ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีต่อเนื่องมาเป็นเวลา 5 ปี ได้ลาออกจากตำแหน่ง และ พ.อ. หลวงพิบูลสงคราม (แปลก จิตตะสังคะ) ได้เข้ารับตำแหน่งแทน

ขณะนั้นความขัดแย้งกันระหว่างประเทศมหาอำนาจในยุโรปกำลังขยายผลไปสู่สงครามโลกครั้งที่ 2 และในทวีปเอเชีย การสู้รบระหว่างญี่ปุ่นกับจีนก็ลุกลามและเรื้อรัง รัฐบาลไทยตระหนักว่ามหาสงครามจะหลีกเลี่ยงไม่พ้น และมีความเป็นไปได้ที่ประเทศไทยจะได้รับผลกระทบเป็นแต่เพียงว่ายังไม่มีความชัดเจนว่าสงครามจะมาถึงประเทศไทยทางใดและลักษณะใด อย่างไรก็ตาม รัฐบาลก็ได้ดำเนินการเสริมสร้างแสนยานุภาพของกองทัพไทยเพื่อการป้องกันประเทศและเพื่อสนับสนุนนโยบายต่างประเทศที่จะรักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด

เมื่อสงครามได้อุบัติขึ้นในยุโรปในเดือนกันยายน 2482 รัฐบาลไทยก็ได้ประกาศความเป็นกลางทันทีและได้เสนอต่ออังกฤษและฝรั่งเศส ซึ่งมีอาณาเขตติดกับประเทศไทยให้พิจารณาทำสัญญาไม่รุกรานกับไทย และต่อมาก็ได้เสนอต่อญี่ปุ่นด้วย ในเดือนมิถุนายน 2483 ได้มีการลงนามในสัญญาไม่รุกรานระหว่างไทยกับอังกฤษ ฝรั่งเศสและญี่ปุ่น ในเดือนเดียวกันนั้นฝรั่งเศสได้ทำสัญญาสงบศึกกับเยอรมนี และภายหลังจากนั้น รัฐบาลใหม่ของฝรั่งเศสก็ได้ขอให้สัญญาไม่รุกรานระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ซึ่งได้ลงนามกันไปแล้วมีผลใช้บังคับโดยไม่ต้องแลกเปลี่ยนสัตยาบัน

เนื่องจากในขณะนั้นญี่ปุ่นได้แผ่อิทธิพลทางการเมืองและการทหารลงมาสู่อินโดจีนโดยที่ฝรั่งเศสไม่สามารถต้านทานได้ รัฐบาลไทยจึงเห็นว่าสมควรที่จะเรียกร้องให้ฝรั่งเศสปรับปรุงเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับอินโดจีนของฝรั่งเศสเสียใหม่ให้เรียบร้อยและเป็นธรรม โดยขอให้ฝรั่งเศสคืนดินแดนที่ได้เอาไปจากไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 ทั้งนี้เพื่อแลกเปลี่ยนกับการบังคับใช้สัญญาไม่รุกรานกันระหว่าง 2 ประเทศโดยไม่ต้องมีการแลกเปลี่ยนสัตยาบัน

รัฐบาลฝรั่งเศสได้ปฏิเสธข้อเรียกร้องของไทย ซึ่งทำให้มีการเดินขบวนเรียกร้องดินแดนคืนจากฝรั่งเศสโดยสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในเดือนพฤศจิกายน 2483 ได้เริ่มมีการปะทะกันตามแนวชายแดนไทย-อินโดจีน และต่อมาเมื่อต้นเดือนมกราคม 2484 กองทัพไทยส่วนหน้าก็ได้รุกเข้าไปในอินโดจีน ญี่ปุ่นได้ยื่นมือเข้ามาทำการไกล่เกลี่ยความขัดแย้งซึ่งได้มีการ “พักรบ” เพื่อเจรจากันที่ญี่ปุ่น และในที่สุดไทยก็ได้รับดินแดนบางส่วนคืนมา เหตุการณ์ดังกล่าวที่เรียกว่า “กรณีพิพาทกับอินโดจีนของฝรั่งเศส” นี้ทำให้อังกฤษและสหรัฐอเมริกาเพิ่มความระแวงรัฐบาลไทยว่ามีความเอนเอียงไปทางญี่ปุ่น ขณะที่รัฐบาลไทยก็ยืนยันในความเป็นกลางอย่างเคร่งครัดต่อไป

ญี่ปุ่นได้เคลื่อนกำลังทหารลงมาจากประเทศจีนเข้ายึดครองอินโดจีนของฝรั่งเศสตามแผนการทำสงครามที่ได้กำหนดขึ้นไว้ ซึ่งการนี้ทำให้ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีตระหนักว่าสงครามระหว่างญี่ปุ่นกับอังกฤษคงจะหลีกเลี่ยงไม่พ้นแต่ก็ยังมีได้ตัดสินใจว่าถ้าหากเกิดสงครามขึ้นมา ซึ่งการสู้รบก็ต้องเข้ามาถึงประเทศไทยแล้ว ไทยจะอยู่ฝ่ายใด ถ้าจะเข้ากับญี่ปุ่นก็ไม่แน่ใจว่าญี่ปุ่นจะเป็นฝ่ายชนะแต่ขณะเดียวกันก็ยังไม่มั่นใจว่าทางอังกฤษที่มลายูและสิงคโปร์จะสามารถสกัดการบุกของญี่ปุ่นได้มากนักน้อยเพียงใด ถ้าแม้ว่าไทยจะไม่สามารถรักษาความเป็นกลางเอาไว้ได้แล้วไทยก็ไม่ควรที่จะอยู่ข้างผู้แพ้สงคราม

ขณะที่ผู้นำรัฐบาลไทยยังอยู่ในความลังเลใจ ญี่ปุ่นก็บังคับให้รัฐบาลไทยตัดสินใจโดยฉับพลัน เมื่อทหารญี่ปุ่นจำนวนมากได้ทำการบุกประเทศประเทศไทยพร้อมกับการโจมตีฐานทัพสหรัฐฯ และอังกฤษเมื่อก่อนรุ่งของวันอาทิตย์ที่ 8 ธันวาคม 2484 เมื่อจอมพล ป. พิบูลสงครามเดินทางกลับจากชายแดนด้านตะวันออกมาเข้าประชุมคณะรัฐมนตรีในเวลาประมาณ 07.00 น. นั้น การสู้รบระหว่างไทยกับญี่ปุ่นกำลังดำเนินอยู่และมีการสูญเสียชีวิตเลือดเนื้ออยู่ทุกขณะ คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาและเห็นว่าเพื่อที่จะ “ผ่อนหนักเป็นเบา” เห็นสมควรที่ไทยจะยินยอมให้ญี่ปุ่นเดินทัพผ่านประเทศไทย โดยไทยจะให้ความร่วมมือทางทหารเท่าที่จำเป็นเท่านั้นโดยญี่ปุ่นจะต้องเคารพในเอกราช อธิปไตยและเกียรติยศของประเทศไทยการตัดสินใจของรัฐบาลไทยดังกล่าวเป็นการตัดสินใจที่ชอบด้วยเหตุผลเพื่อรักษาบ้านเมืองและชีวิตประชาชนมิให้ต้องสูญเสียโดยไม่จำเป็นอีกทั้งก็เป็นภาวะจำยอมเนื่องจากไทยไม่มีกำลังเพียงพอที่จะต้านทานกองทัพญี่ปุ่นได้

สภาผู้แทนราษฎรในการประชุมพิเศษในตอนบ่ายของวันที่ 9 ธันวาคม 2484 ได้รับทราบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความเสียใจอย่างสุดซึ้ง

ประชาชนญี่ปุ่นที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ พวกกันออกมาแสดงความยินดีกับกองทัพญี่ปุ่น ซึ่งได้แสดงความคับแค้นใจแก่คนไทยผู้รักชาติเป็นอย่างยิ่ง

ไทย-ญี่ปุ่นผูกมันพันธมิตร

ข้อตกลงระหว่างไทยกับญี่ปุ่นที่ได้ทำกันในตอนสายของวันที่ 8 ธันวาคม 2484 ที่ไทยยินยอมให้กองทัพญี่ปุ่นผ่านประเทศไทย โดยญี่ปุ่นจะเคารพในเอกราชและอธิปไตยของประเทศไทยนั้น มีผลอยู่เพียง 3 วันเท่านั้น เพราะในวันที่ 11 ธันวาคม จอมพล ป.พิบูลสงครามก็ได้แจ้งต่อคณะรัฐมนตรีว่าญี่ปุ่นได้เสนอให้ไทยทำสัญญาเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น ทั้งนี้เพื่อญี่ปุ่นจะได้ไม่ต้องมีความกังวลข้างหลังในขณะที่กองทัพญี่ปุ่นกำลังทำการรบอยู่เบื้องหน้า

ในขณะนั้นทหารญี่ปุ่นจำนวนมากนับแสนนายได้เข้ามาอยู่ในประเทศไทยแล้ว ซึ่งถ้าหากรัฐบาลไทยปฏิเสธไม่ยอมเป็นพันธมิตร ก็มีความเป็นไปได้สูงที่ญี่ปุ่นจะต้องเข้ายึดครองไทย และปลดอาวุธกองทัพไทย ดังนั้น จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีจึงแสดงความคิดเห็นว่าไทยคงจะไม่มีทางเลือก นอกจากจะยอมเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นอย่าง

เต็มตัว แล้วไปคิดอ่านแก้ไขกันต่อไปในภายหน้า

นายปรีดี พนมยงค์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ได้ขอให้พยายามอย่างยิ่งมิให้ประเทศไทยต้องถลำลึกในการร่วมมือกับญี่ปุ่นยิ่งไปกว่าข้อตกลงเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม ทั้งนี้เพราะนายปรีดีฯ มีความมั่นใจว่าถึงแม้ว่าญี่ปุ่นจะมีความได้เปรียบในระยะแรกของสงครามแต่ในที่สุดก็ต้องเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ เพราะศักยภาพในทางเทคโนโลยี ทรัพยากร และเศรษฐกิจของญี่ปุ่นไม่อาจเทียบกับสหรัฐอเมริกาได้ นายปรีดี พนมยงค์ ได้เคยเดินทางไปเยือนญี่ปุ่นและอเมริกามาแล้ว อีกทั้งได้ติดตามศึกษาสถานการณ์ต่างๆ อย่างใกล้ชิด

ความจริงจอมพล ป.พิบูลสงครามกับนายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งร่วมเป็นร่วมตายมาด้วยกันในการเปลี่ยนแปลงการปกครองและขอพระราชทานรัฐธรรมนูญประชาธิปไตยเมื่อ พ.ศ. 2475 มีความคิดเห็นตรงกันว่าเพื่อความอยู่รอดของชาติ ประเทศไทยจะต้องอยู่ข้างประเทศที่จะชนะสงคราม ความแตกต่างมีเพียงว่านายปรีดีฯ มองเห็นชัดว่าญี่ปุ่นจะต้องแพ้สงครามอย่างแน่นอน ในขณะที่จอมพล ป.พิบูลสงครามยังไม่มั่นใจในสถานการณ์ และเห็นว่าถึงอย่างไรไทยก็ควรที่จะถนอมกำลังเอาไว้ใช้ประโยชน์ในอนาคต ซึ่งหมายถึงว่าจะต้องไม่ขัดใจญี่ปุ่นซึ่งขณะนั้นมีทหารอยู่ในประเทศไทยจำนวนนับแสนนาย

เมื่อคณะรัฐมนตรีไม่เห็นทางเลือกเป็นอย่างอื่น ในวันที่ 21 ธันวาคม 2484 ก็ได้มีการลงนามในกติกาสัญญาพันธมิตรระหว่างไทยกับญี่ปุ่นต่อหน้าพระแก้วมรกตในพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ซึ่งมีสาระสำคัญว่าทั้ง 2 ประเทศจะเป็นพันธมิตรกันในทางการเมือง เศรษฐกิจและการทหาร อีกทั้งมีพิธีสารลับต่อท้ายสัญญาว่าญี่ปุ่นจะช่วยให้ไทยได้รับดินแดนคืนจากที่เคยเสียไป และไทยจะช่วยญี่ปุ่นทำสงครามเพื่อ “สถาปนาระเบียบใหม่ในเอเชียตะวันออก”

ขณะเดียวกัน ญี่ปุ่นก็เสนอให้จอมพล ป. พิบูลสงครามดำเนินการให้นายปรีดี พนมยงค์ พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองขึ้นไปดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งมีผลตั้งแต่วันที่ 16 ธันวาคม 2484 แต่นายปรีดีฯ ก็ยังอยู่ในตำแหน่งผู้ประศาสน์การ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองต่อไป

กติกาสัญญาพันธมิตรดังกล่าวนี้ได้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นที่มีความตึงเครียดมาตั้งแต่วันที่ 8 ธันวาคม ค่อยผ่อนคลายลงโดยญี่ปุ่นไม่มีความระแวงไทยอีกต่อไป และถือว่าไทยเป็นพันธมิตรที่ญี่ปุ่นสามารถจะพึ่งพาได้ในหลายๆ ด้าน ญี่ปุ่นได้ใช้ความระมัดระวังไม่กระทำการใดๆ ที่จะกระทบกระเทือนสัมพันธ์ไมตรี

ต่อมาในวันที่ 25 มกราคม 2485 รัฐบาลไทยได้ประกาศสงครามต่ออังกฤษและสหรัฐอเมริกาโดยเห็นว่าการนั้นจะช่วยเสริมฐานะของไทยให้มีศักดิ์ศรีและมั่นคงยิ่งขึ้นในฐานะชาติพันธมิตรที่ร่วมทำสงครามกับญี่ปุ่น การมีสิทธิเข้าไปควบคุมดูแลทรัพย์สินของอังกฤษและสหรัฐฯ มิให้ตกไปอยู่ในความครอบครองของญี่ปุ่น การรับตัวบุคคลพลเรือนสัญชาติอังกฤษและอเมริกามาอารักขาดูแล และสิทธิในการแลกเปลี่ยนเชลย ซึ่งสามารถนำคนไทยในอังกฤษและสหรัฐฯ กลับคืนสู่ประเทศไทยได้ ฯลฯ รัฐบาลไทยในขณะนั้นดูเหมือนจะมีความมั่นใจมากขึ้นว่าญี่ปุ่นจะชนะสงครามเพราะกำลังพิชิตศึกในทุกสมรภูมิ

อังกฤษและประเทศในเครือจักรภพอังกฤษบางประเทศได้ประกาศสงครามตอบประเทศไทย ในขณะที่สหรัฐอเมริกามีได้กระทำการตอบโต้ เพราะถือว่าประเทศไทยในขณะนั้นเป็นดินแดนภายใต้การยึดครองของญี่ปุ่นโดยสิ้นเชิง อย่างไรก็ตาม อังกฤษ สหรัฐฯ ตลอดจนจีนซึ่งเป็นพันธมิตรกับอังกฤษและสหรัฐฯ ต่างก็มีความเชื่อว่าจอมพล ป. พิบูลสงคราม และรัฐบาลไทยเป็นพวกเดียวกับญี่ปุ่นโดยไม่ต้องสงสัย

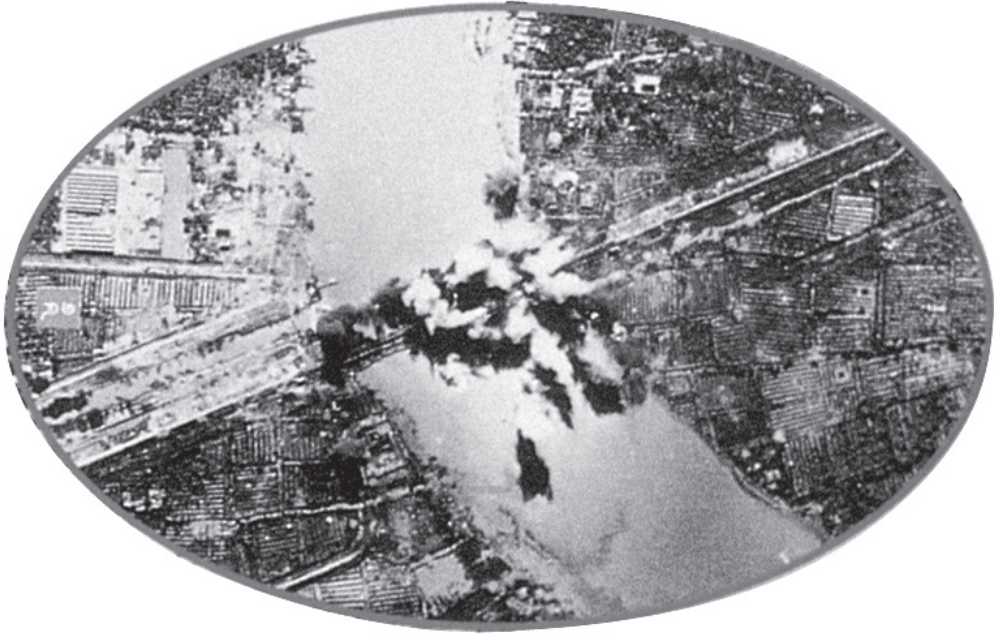
ญี่ปุ่นประสบความสำเร็จในการทำสงครามเพียงระยะครึ่งปีแรก เพราะภายหลัง “ยุทธนาวีที่มิดเวย์” ในเดือนพฤษภาคม 2485 ญี่ปุ่นก็หมดโอกาสที่จะเป็นเจ้าทะเลและเจ้าอากาศในมหาสมุทรแปซิฟิก อีกทั้งกองทัพญี่ปุ่นที่ปฏิบัติการรบไกลจากประเทศหลายพันกิโลเมตร ก็ประสบปัญหาการส่งกำลังบำรุง ดังนั้นการรุกของกองทัพญี่ปุ่นจึงหยุดชะงัก และจากนั้นก็ค่อยๆ ถอยร่น ขณะที่ฝ่ายรับการโจมตีอย่างหนักหน่วงจากฝ่ายสัมพันธมิตรอันมีอังกฤษและสหรัฐฯ เป็นแกนนำ ทั้งทางบก ทางน้ำและทางอากาศ โอกาสที่ญี่ปุ่นจะชนะสงครามได้หมดไปแล้วเหลือแต่ความพ่ายแพ้จะมาถึงเมื่อใดเท่านั้น จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้สั่งให้กองทัพพายัพส่วนหน้าซึ่งยึดครองประเทศไทยใหญ่ซึ่งอยู่ติดกับพรมแดนจีนที่ยูนานานพยายามติดต่อกับกองทัพจีนซึ่งตั้งมั่นเผชิญหน้ากันอยู่คนละฝั่งแม่น้ำ เพื่อ

ทำความเข้าใจว่ากองทัพไทยจะร่วมมือกับกองทัพสัมพันธมิตรในการขับไล่กองทัพญี่ปุ่นจากประเทศไทย การติดต่อกับทางจีนโดยกองทัพพายัพ ตามคำสั่งของ จอมพล ป. พิบูลสงครามได้เริ่มขึ้นตั้งแต่ต้นปี พ.ศ.2486 ซึ่งก็ได้ก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันในระดับของหน่วยทหารซึ่งตั้งมั่นเผชิญหน้ากันอยู่ โดยไม่มีการสู้รบกัน หากไม่มีผลใดๆ ในทางการเมือง ขณะเดียวกัน จอมพล ป. พิบูลสงครามก็ได้พยายามปลิดตัวออกห่างจากญี่ปุ่นเท่าที่จะพึงกระทำได้ ในขณะที่ญี่ปุ่นก็พยายามที่จะผูกสัมพันธ์กับไทยให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เพราะต้องพึ่งพาความร่วมมือของไทยมากขึ้น

ตั้งแต่ปลายปี 2485 กองทัพญี่ปุ่นได้เริ่มก่อสร้างทางรถไฟสายไทย-พม่า ระยะทางประมาณ 400 กิโลเมตร ซึ่งใช้เวลา 1 ปี จึงสำเร็จเรียบร้อยเพื่อใช้ในการส่งกำลังบำรุงของกองทัพญี่ปุ่นที่ปฏิบัติการอยู่ในพม่า

ต้นปี 2486 ญี่ปุ่นได้จัดตั้ง “กองทัพญี่ปุ่นประจำประเทศไทย” ขึ้นที่เรียกว่า “กองทัพพิจ” ภายใต้บังคับบัญชาของ นายพลอาเคโตะ นากามูระ ผู้ซึ่งมีส่วนสำคัญในการรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างญี่ปุ่นกับไทย

ในระหว่างเดือนเมษายน-พฤษภาคม 2485 พล.ท.พจน์ พลโยธิน อดีตนายกรัฐมนตรีของไทยได้เป็นหัวหน้าคณะทูตสันถวไมตรีเดินทางไปเยือนญี่ปุ่น และต่อมาในเดือนกรกฎาคม ศกเดียวกัน นายโกกิ ฮิโรโต อดีตนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นก็ได้เดินทางมาเยือนกรุงเทพฯ ในฐานะหัวหน้าคณะทูตสันถวไมตรี และต่อมาอีกในเดือนมีนาคม 2486 นายคาซุโน อาโอบิ รัฐมนตรีกระทรวงกิจการมหาเอเชียบูรพาก็มาเยือนกรุงเทพฯ ที่สำคัญก็คือในเดือนกรกฎาคมของปีเดียวกัน พลเอก ฮิเดกิ โตโจ นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นก็ได้เดินทางมาเยือนประเทศไทย ซึ่งได้รับการต้อนรับอย่างสมเกียรติ นายพลโตโจได้นำ “ของขวัญ” คือดินแดนในสหรัษฎไทยใหญ่ คือเชียงตุงและเมืองพาน และดินแดนในมลายู คือไทรบุรี, กลันตัน, ตรังกานู และปะลิส มามอบให้แก่ไทยด้วย

การโจมตีสะพานพระราม 6 ของฝ่ายสัมพันธมิตร

ในเดือนพฤศจิกายน 2486 นายกรัฐมนตรี โทโจ ได้จัดให้มีการประชุมวงไพบูลย์มหาเอเชียบูรพาขึ้นที่กรุงโตเกียว และได้เชิญบรรดาผู้นำประเทศต่างๆ ในเอเชียที่เป็นพันธมิตรร่วมมือกับญี่ปุ่นไปร่วมประชุม จอมพล ป.พิบูลสงครามได้ปฏิเสธไม่ไปร่วมประชุม แต่ได้ส่งพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร (ต่อมาได้รับสถาปนาเป็นกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์) เป็นผู้แทนไปร่วมประชุม

ปลายปี 2486 กรุงเทพฯ ถูกโจมตีทางอากาศอย่างหนักหน่วงเป็นครั้งแรก โดยฝูงบินสัมพันธมิตร 30 เครื่อง ซึ่งเป็นการพิสูจน์ความเป็นเจ้าอากาศของฝ่ายสัมพันธมิตร โดยที่ทั้งญี่ปุ่นและไทยไม่มีขีดความสามารถที่จะต้านทานได้

การเปลี่ยนแปลงในการทำสงครามของญี่ปุ่นที่ชัดเจนขึ้นได้ทำให้จอมพล ป.พิบูลสงครามเร่งหาทางปลีกรัฐออกจากญี่ปุ่น โดยผ่านการติดต่อกับกองพลที่ 93 ของจีนในยูนนาน การเร่งสร้างฐานทัพที่เพชรบูรณ์ และการเร่งสร้างถนนสายยุทธศาสตร์ต่างๆ เพื่อใช้ในกรณีที่จะต้องสู้รบกับญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม รัฐบาลของจอมพล ป.พิบูลสงครามได้แพ้การลงคะแนนเสียงในสภาผู้แทนราษฎรเมื่อปลายเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2487 เป็นผลทำให้รัฐบาลต้องลาออกจากตำแหน่งไป

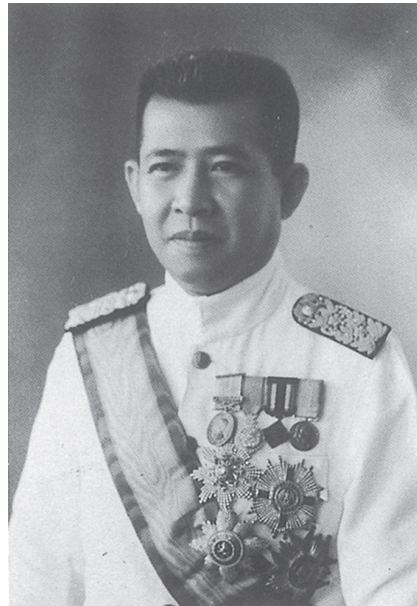
รัฐบาลที่เข้ามาบริหารราชการแผ่นดินต่อจากนั้นยังคงปฏิบัติตามพันธกรณีที่มีกับญี่ปุ่นตามกติกาสัญญาร่วมเป็นพันธมิตรต่อไป แต่โดยแท้จริงแล้วเป็นรัฐบาลที่มีขบวนการเสรีไทยอยู่เบื้องหลัง ทั้งนี้จนกระทั่งสงครามได้สงบลงโดยญี่ปุ่นยอมจำนนต่อฝ่ายสัมพันธมิตรโดยปราศจากเงื่อนไข และฝ่ายสัมพันธมิตรได้แนะนำให้นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์และหัวหน้าขบวนการเสรีไทยประกาศสันติภาพให้ประเทศไทยกลับคืนสู่สถานภาพเมื่อก่อนวันที่ 8 ธันวาคม 2484 โดยไม่ตกเป็นประเทศผู้แพ้สงคราม

“ประกาศสันติภาพ” ซึ่งเป็นพระบรมราชโองการในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 8 ได้ประกาศเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2488

จอมพล ป. พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

นายปรีดี พนมยงค์
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
หัวหน้าขบวนการเสรีไทย

ขบวนการเสรีไทยก่อกำเนิด องค์การใต้ดินต่อต้านญี่ปุ่น

หลวงประดิษฐมนูธรรม หรือนายปรีดี พนมยงค์ ได้พ้นจากตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศภายหลังจากที่ได้ปฏิบัติภารกิจอันยิ่งใหญ่ของชาติ คือการยกเลิกสนธิสัญญาไม่เสมอภาคระหว่างประเทศไทย กับประเทศมหาอำนาจต่างๆ เป็นผลสำเร็จในสมัยรัฐบาลของ นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน) และเข้าร่วมรัฐบาลของ นายพันเอก หลวงพิบูลสงคราม (แปลก ชีตตะสังคะ) หรือต่อมาคือ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2481

ช่วง พ.ศ.2482-2484 นายปรีดี พนมยงค์ มิได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายต่างประเทศแต่ประการใด เพราะถือว่าได้พ้นหน้าที่ไปแล้ว ดังนั้นญี่ปุ่นจึงพยายามติดต่อกับจอมพล ป.พิบูลสงคราม

ซึ่งนอกจากจะเป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว ก็ยังดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในช่วงเวลาดังกล่าวด้วย โดยเพิ่งจะมอบให้นายดิเรก ชัยนาม ดำรงตำแหน่งดังกล่าวแทนก่อนญี่ปุ่นบุกไทยเพียง 4 เดือนแต่ความจริงแล้ว ญี่ปุ่นก็ได้พยายามผูกมิตรกับคนไทยทุกระดับหากช่องทางและโอกาสมีอยู่ค่อนข้างจำกัด

สำหรับนายปรีดี พนมยงค์ ระหว่างที่เป็นรัฐมนตรีต่างประเทศก็ได้รู้จักกับญี่ปุ่นบางคน เช่น พ.อ.เซจิ โมริยะ ทูตทหารญี่ปุ่นประจำกรุงเทพฯ ระหว่างปี 2477-2479 พ.อ.โมริยะ เคยไปศึกษาที่ประเทศฝรั่งเศสและสามารถพูดภาษาฝรั่งเศสได้ จึงสร้างความสนิทสนมกับบุคคลสำคัญที่เป็นนักเรียนฝรั่งเศส อย่งไรก็ตาม ทูตทหารญี่ปุ่นรู้จักจอมพล ป.พิบูลสงคราม ซึ่งเป็นนักเรียนฝรั่งเศสดีกว่านายปรีดี พนมยงค์ เพราะมีหน้าที่การงานที่เกี่ยวข้องกัน พ.อ.โมริยะ พยายามโน้มน้าวจอมพล ป.พิบูลสงครามให้เป็นพวกญี่ปุ่น แต่ก็ทำไม่สำเร็จ แม้กระทั่งการเชิญไปเยือนประเทศญี่ปุ่น

ถึงแม้ว่าจะมิได้มีการปรึกษาหารืออย่างเป็นทางการก็จะเป็นลักษณะระหว่างบุคคลสำคัญๆ ของประเทศในเรื่องผลกระทบต่ออธิปไตยของประเทศไทยจากการขยายอิทธิพลทางทหารของญี่ปุ่นลงมาสู่ภาคพื้นเอเชียอาคเนย์ และในการกำหนดยุทธศาสตร์ของชาติสำหรับรับสถานการณ์ดังกล่าวเพื่อให้ประเทศไทยเสียหายน้อยที่สุด หากในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี จอมพล ป.พิบูลสงครามก็ได้เคยปรารภถึงปัญหาว่าด้วยความขัดแย้งระหว่างชาติมหาอำนาจที่จะมีผลกระทบต่อไทย ซึ่งคณะรัฐมนตรีก็มีความเห็นว่าการประเทศไทยจะต้องประกาศและพยายามรักษาความเป็นกลาง และหากไม่เป็นผลสำเร็จก็จะต้องเข้าอยู่กับฝ่ายที่เป็นผู้ชนะสงคราม

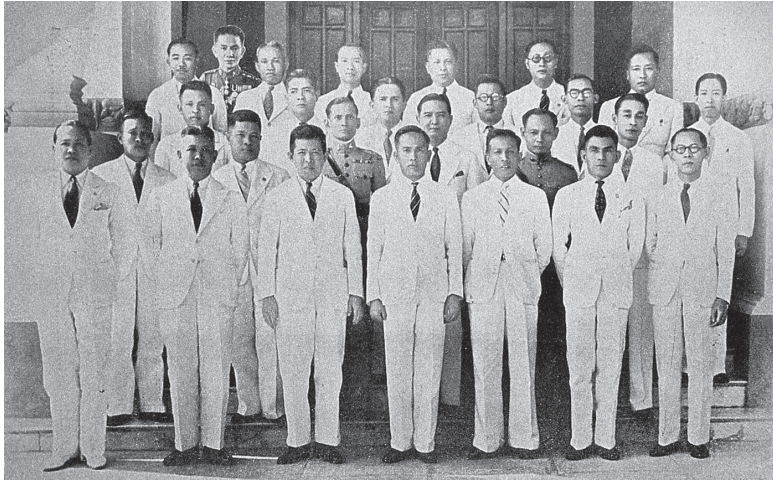
ในวันที่ 6 ธันวาคม 2484 พ.อ.โมริยะ อดีตทูตทหารญี่ปุ่นซึ่งพ้นหน้าที่จากประเทศไทยไปหลายปีแล้ว ได้ปรากฏตัวในกรุงเทพฯ และขอพบนายปรีดี พนมยงค์ ในฐานะผู้เคยรู้จักกัน พ.อ.โมริยะปรารภทำนองว่า

สถานการณ์สงครามเป็นที่น่าวิตกมาก และสอบถามนายปรีดีฯ ถึงท่าทีของรัฐบาลไทย นายปรีดีฯ ชี้แจงว่าไม่มีอำนาจและหน้าที่ในการตอบปัญหาดังกล่าวและได้รับโทรศัพท์แจ้งจอมพล ป. พิบูลสงคราม แต่ติดต่อกันไม่ได้ เพราะขณะนั้นนายกรัฐมนตรีได้เดินทางไปตรวจราชการด้านตะวันออกเสียแล้ว ดังนั้นนายปรีดีฯ จึงได้โทรศัพท์แจ้งเรื่องการมาพบของอดีตทูตทหารญี่ปุ่นให้ พล.ต.อ. อุดล อุดลเดชจรัส ผู้ทำหน้าที่แทนนายกรัฐมนตรี และ นายดิเรก ชัยนาม รัฐมนตรีต่างประเทศได้ทราบ การที่ พ.อ. โมริยะจู่ๆ เข้ามาพบนั้นเป็นสัญญาณบอกเหตุว่าญี่ปุ่นคงจะเปิดฉากสงครามในไม่ช้า แม้ว่าขณะนั้นญี่ปุ่นยังอยู่ระหว่างการเจรจากับสหรัฐฯ อยู่ในกรุงวอชิงตันก็ตาม

สำหรับจอมพล ป. พิบูลสงครามก็ดูเหมือนจะรับทราบเรื่องดังกล่าวมาโดยตลอด แต่ก็คงจะไม่ทราบว่าญี่ปุ่นจะลงมือกระทำการในวันใด และก็คงไม่ตระหนักว่ากองทัพญี่ปุ่นจะยกพลขึ้นบกตลอดแนวชายฝั่งภาคใต้ของประเทศไทย โดยเข้าใจว่ากองทัพญี่ปุ่นที่ชุมนุมกำลังอยู่ในอินโดจีนจะเดินทัพเข้าประเทศไทยทางด้านกัมพูชา

ในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อเช้าวันที่ 8 ธันวาคม 2484 เพื่อพิจารณาข้อเสนอของญี่ปุ่นที่ขอเดินผ่านประเทศไทย นายปรีดี พนมยงค์ ได้พยายามเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้แสวงหาทางเลือกที่ดีกว่า แต่เมื่อได้รับการยืนยันจากฝ่ายทหารว่าไทยไม่มีกำลังพอที่จะต่อรองหรือต่อต้าน นายปรีดีฯ ก็จำเป็นต้องคล้อยตาม โดยเพียงขอให้จำกัดความผูกพันกับญี่ปุ่นเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการทหารเท่านั้น จอมพล ป. พิบูลสงครามดูเหมือนจะเข้าใจความรู้สึกของนายปรีดีฯ และของรัฐมนตรีบางคนดี จึงได้ขอร้องมิให้กระทำการใดๆ อันจะทำให้ญี่ปุ่นไม่พอใจ โดยขอให้อดทนเอาไว้เพื่อหาทางแก้ไขสถานการณ์ต่อไปในภายหน้า สำหรับในขณะนั้นจำเป็นต้องรักษาบ้านเมืองและราษฎรให้ปลอดภัยไว้ก่อน

ในคืนวันเดียวกันนั่นเอง นายปรีดี พนมยงค์ ก็ได้ปรึกษาหารือ

คณะรัฐมนตรี ธันวาคม 2484

กับมิตรสหายที่มีความคิดและความรู้สึกต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตรงกัน และในโอกาสนั้นก็ได้ตกลงใจจัดตั้ง “องค์การต่อต้านญี่ปุ่น” ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะรวบรวมคนไทยผู้รักชาติ ทั้งที่อยู่ในประเทศและที่อยู่ในต่างประเทศ ให้ร่วมกันรับใช้ชาติ โดยการกอบกู้เอกราชและอธิปไตยของชาติที่ได้ถูกญี่ปุ่นละเมิด ทั้งนี้โดยมอบภาระให้นายปรีดีฯ เป็นหัวหน้า และกำหนดแผนปฏิบัติการที่เหมาะสมต่อไป

ภารกิจในเบื้องต้นของ “องค์การต่อต้านญี่ปุ่น” ก็คือ ต่อสู้ญี่ปุ่น ผู้รุกรานโดยร่วมกับทางฝ่ายสัมพันธมิตร (อังกฤษ สหรัฐ จีน ฯลฯ)

และกระทำการต่างๆ เพื่อให้ทางฝ่ายสัมพันธมิตรรับรองว่าประชาชนชาวไทยมิได้เป็นศัตรูต่อฝ่ายสัมพันธมิตร ต่อมาเมื่อมีการประกาศสงครามต่ออังกฤษและสหรัฐอเมริกาในวันที่ 25 มกราคม 2485 องค์การใต้ดินดังกล่าวก็มีการกิจสำคัญเพิ่มขึ้นอีกประการหนึ่งก็คือ

ปฏิบัติเพื่อให้ฝ่ายสัมพันธมิตรรับรองว่าประเทศไทยจะไม่ตกเป็นประเทศผู้แพ้สงคราม และการผ่อนหนักเป็นเบาสำหรับสถานการณ์ภายหลังสงคราม

เสรีไทยในสหรัฐอเมริกา

เมื่อปลายปี 2484 คนไทยที่พำนักอยู่ในสหรัฐอเมริกามีจำนวนประมาณ 100 คน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียน อัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตัน ในขณะนั้นคือ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ผู้ซึ่งเดินทางมารับตำแหน่งในปี 2483 สำหรับทูตทหารก็คือ พ.ท. หม่อมหลวงขาบ กุญชร ซึ่งมารับตำแหน่งในเวลาไล่เลี่ยกัน นอกจากนี้ก็มีข้าราชการสถานทูตอีก 2-3 นาย

แม้ว่าบรรดาข้าราชการสถานทูตจักมิได้มีความกลมเกลียวกันนักแต่ทุกคนก็มีความรักชาติและไม่สามารถจะยอมรับการตัดสินใจของรัฐบาลไทยที่ยอมให้กองทัพญี่ปุ่นผ่านประเทศไทยได้ ดังนั้นเมื่อญี่ปุ่นเปิดฉากสงครามด้วยการโจมตีฐานทัพอากาศของสหรัฐฯ และรัฐบาลสหรัฐฯได้ประกาศสงครามตอบ สถานทูตไทย ณ กรุงวอชิงตันก็ได้ตัดสินใจประกาศไม่ยอมรับคำสั่งจากรัฐบาลไทยที่กรุงเทพฯ และแจ้งต่อรัฐบาลสหรัฐฯ ว่าสถานทูตไทยไม่รับรู้กติกาสัญญาความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยกับญี่ปุ่น

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช อัครราชทูตไทย
ประจำสหรัฐอเมริกา

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช กับเจ้าหน้าที่สถานทูต
และครอบครัวที่เข้าร่วมขบวนการเสรีไทย

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ได้กล่าวคำปราศรัย แสดงจุดยืนถึงประชาชนชาวไทย ทางวิทยุกระจายเสียงคลื่นสั้นของสหรัฐฯ

รัฐบาลอเมริกันมิได้ประกาศสงครามตอบการประกาศสงครามของไทยเพราะสหรัฐฯ ถือว่าเมืองไทยในขณะนั้นเป็นดินแดนที่อยู่ในความยึดครองของญี่ปุ่น และสถานทูตไทย ณ กรุงวอชิงตันก็มีจุดยืนอย่างเดียวกัน รัฐบาลสหรัฐฯ ได้ให้การรับรองอำครราชทูตและสถานทูตไทยต่อไปตามเดิม แต่ได้กักกันเงินสดจำนวนประมาณ 2 ล้านดอลลาร์ที่รัฐบาลไทยฝากไว้ที่ธนาคารในสหรัฐอเมริกา ตลอดจนทองคำมูลค่าประมาณ 9 ล้านดอลลาร์ซึ่งเป็นทุนสำรองของรัฐบาลไทย ต่อมา ม.ร.ว. เสนีย์ฯ ได้ขอเบิกเงินดังกล่าวส่วนหนึ่งมาใช้ในการจัดตั้งกองทหารเสรีไทย และเป็นค่าใช้จ่ายในการดำรงสถานทูต

สำหรับรัฐบาลไทยทางกรุงเทพฯ เมื่อได้ประกาศสงครามต่ออังกฤษและอเมริกาแล้ว ก็ได้มีคำสั่งให้คนไทยในประเทศทั้งสองเดินทางกลับประเทศไทยโดยเรือแลกเปลี่ยนเชลย ซึ่งมีคนไทยจำนวนหนึ่งสมัครใจเดินทางกลับ โดยส่วนใหญ่ตัดสินใจอยู่ในสหรัฐฯ ต่อไป และจำนวนประมาณ 40 คนได้รับการคัดเลือกเป็นทหาร ในเดือนพฤษภาคม 2485 ได้มีการประชุมคนไทยที่อาสาสมัครรับใช้ชาติ ณ สถานทูตในกรุงวอชิงตัน โดยที่ประชุมได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งโดยมีอำครราชทูตไทยเป็นประธาน และมีผู้แทนนักเรียนไทยร่วมเป็นกรรมการซึ่งคณะกรรมการนี้ให้ถือว่าเป็นตัวแทนขบวนการเสรีไทยในอเมริกา การกระทำใด ๆ อันเกี่ยวกับเสรีไทยจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการคณะนี้สำหรับคำว่า “เสรีไทย” ที่ใช้นั้นเป็นข้อเสนอของ นายจก ณ ระนอง นักเรียนไทยจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด

นักเรียนไทยจำนวนประมาณ 40 นายได้ทยอยกันเข้ารับการศึกษาตามหลักสูตรของ โอ.เอส.เอส. (สำนักบริหารยุทธศาสตร์) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นใหม่เมื่อต้นเดือนมิถุนายน 2485 ภายใต้การกำกับดูแลของคณะ

เสนาธิการร่วมของเหล่าทัพ เมื่อผ่านการฝึกแล้วทหารเสรีไทยจากสหรัฐ ก็ได้ทยอยเดินทางไปรับการฝึกต่อที่อินเดียก่อนที่จะได้รับคำสั่งให้ออกปฏิบัติการสนาม นายทหารเสรีไทยในชั้นแรกอยู่ในบังคับบัญชาของทูตทหาร แต่ภายหลังได้ขึ้นตรงต่อศูนย์ปฏิบัติการของ โอ.เอส.เอส. ที่ 404 ซึ่งตั้งอยู่ที่เมืองแคนดี บนเกาะลังกา ซึ่งเป็นที่ตั้งของกองบัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธมิตรในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์

สำหรับคนไทยที่มีได้เป็นทหารก็ได้สมัครเข้าช่วยเหลือการทำการสงครามขอสหรัฐในงานด้านต่างๆ เช่นงานวิทยุกระจายเสียง งานทำแผนที่ และงานบำรุงขวัญทหาร ฯลฯ ขณะที่อัครราชทูตก็ได้รับเชิญไปพูดแนะนำประเทศไทยตามสถานที่ต่างๆ ทั่วอเมริกา

ในช่วงต้นปี 2486 ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ได้รับโทรเลขจาก นายจำกั๊ด พलगูร ที่ส่งมาจากเมืองจีน นายจำกั๊ดฯ แจ้งว่าเป็นผู้แทนขององค์การต่อต้านญี่ปุ่นในประเทศไทย และต้องการเดินทางมาพบ ม.ร.ว. เสนีย์ฯ ที่กรุงวอชิงตัน ม.ร.ว. เสนีย์ฯ ไม่อาจตัดสินใจสนองความต้องการของนายจำกั๊ดได้จนกระทั่งนายจำกั๊ดฯ ได้เสียชีวิตลงที่นครจุงกิงในเดือนตุลาคม สกเดียวกัน ก่อนนายจำกั๊ดฯ จะเสียชีวิต นายสงวน ตุลารักษ์ ผู้แทนองค์การต่อต้านญี่ปุ่นถูกส่งตามออกมาจากเมืองไทยได้มาถึงจุงกิงและได้พบกับนายจำกั๊ดฯ ในเวลาใกล้กันกลุ่มนายทหารเสรีไทยสายอเมริกาชุดแรกภายใต้ พ.ท. หม่อมหลวงขาบ กุญชร ได้เดินทางจากอินเดียมาถึงจุงกิงเช่นกัน ขณะที่ทางอังกฤษก็ได้ส่ง พ.ท. หม่อมเจ้าสุภสวดีวงศ์สนิท สวัสดิวัตน์ จากอินเดียพบนายจำกั๊ดฯ ดังนั้นก่อนที่นายจำกั๊ด พलगูร (ได้รับพระราชทานยศพันตรีภายหลังถึงแก่กรรม) จะสละชีพเพื่อชาติ การร่วมมือประสานกันระหว่างเสรีไทยทั้งภายในและภายนอกประเทศก็เริ่มก่อตัวขึ้นกลางๆ แล้ว

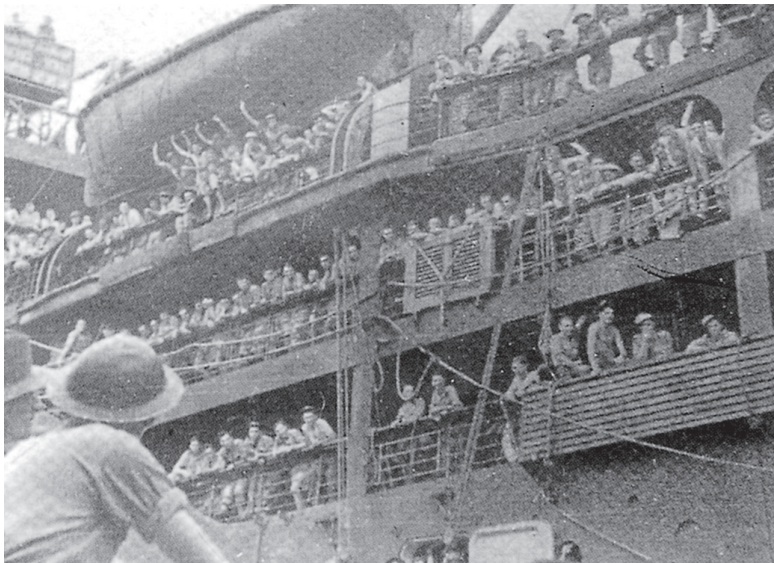

นายทหารเสรีไทยสายอเมริกา

นักเรียนไทยในอังกฤษที่สมัครเข้าร่วมขบวนการเสรีไทย

พลพรรคเสรีไทยสายอังกฤษมุ่งหน้าสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อปฏิบัติภารกิจ

เสรีไทยในอังกฤษ

เมื่อเกิดสงครามในภาคพื้นแปซิฟิกขึ้นในตอนเช้าตรู่ของวันที่ 8 ธันวาคม 2484 นั้น ในประเทศอังกฤษมีคนไทยพำนักอยู่ประมาณ 80 คน ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกพระราชวงศ์ ข้าราชการสถานทูต และนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับต่างๆ คนไทยเหล่านี้ได้ทราบข่าวการบุกประเทศไทยของกองทัพญี่ปุ่น และการเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นของไทย และที่สำคัญคือข่าวการประกาศสงครามต่ออังกฤษและสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2485 ซึ่งอังกฤษได้ประกาศสงครามตอบเป็นผลทำให้คนไทยในอังกฤษต้องตกอยู่ในฐานะชนชาติศัตรูไปโดยปริยาย นอกจากนั้น คนไทยในอังกฤษก็ยังได้ทราบข่าวการจัดตั้งเสรีไทยขึ้นในอเมริกา โดยรัฐบาลสหรัฐฯ ได้รับรองสถานทูตไทย ณ กรุงวอชิงตันเป็นสถานทูตของไทยต่อไปด้วย

นักเรียนไทยในอังกฤษกลุ่มหนึ่ง อาทิ นายป้วย อังภากรณ์

นายเสนาะ นิลกำแหง นายเสนาะ ต้นบุญยืน นายสว่าง สามโกเศศ เป็นต้น ได้ปรึกษากัน และมีความเห็นตรงกันว่าคนไทยในอังกฤษสมควรจะจัดตั้งเสรีไทยขึ้นเช่นเดียวกับในสหรัฐฯ นักเรียนไทยกลุ่มนี้ได้ติดต่อไปยัง ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมชที่กรุงวอชิงตัน แจ้งให้ทราบถึงความประสงค์ของคนไทยในอังกฤษ และเชิญให้ ม.ร.ว. เสนีย์ฯ มากรุงลอนดอน ขณะที่ได้พยายามทาบตาม พระมณูเวทย์วิมลนาถ (เขียน สุมาวงศ์) อัครราชทูตไทย ณ กรุงลอนดอน และแม้กระทั่ง พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ให้รับเป็นหัวหน้าเสรีไทยในอังกฤษ

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ได้ส่ง นายมณี สาณะเสน ซึ่งเป็นนักเรียนอังกฤษและขณะนั้นช่วยราชการอยู่ที่สถานทูตไทย ณ กรุงวอชิงตันเดินทางมากรุงลอนดอนในเดือนมิถุนายน 2485 เพื่อดำเนินการรับอาสาสมัครเสรีไทยในอังกฤษ ตลอดจนติดต่อกับทางราชการอังกฤษให้รับคนไทยเข้าเป็นทหารในกองทัพอังกฤษ ซึ่งในประการหลังนี้ ม.จ.ศุภสวัสดิ์ดิวงศสนิท สวัสดิวัตน์ ได้ทรงริเริ่มเอาไว้ก่อนหน้านั้นแล้ว

ต้นเดือนสิงหาคม 2485 เรือแลกเปลี่ยนเชลย “เอลนิล” ได้ออกจากท่าเรือเมืองลิเวอร์พูลนำคนไทย 33 คน ซึ่งรวมถึงอัครราชทูตและครอบครัวด้วย เดินทางกลับประเทศไทยตามคำสั่งของรัฐบาลที่กรุงเทพฯ คนไทยที่เหลืออีก 54 คนได้สมัครเป็นเสรีไทย และในจำนวนนี้ 36 คนได้เข้าประจำการในกองทัพบกอังกฤษ รวมถึง ม.จ.ศุภสวัสดิ์ฯ ด้วย

อาสาสมัครเสรีไทยซึ่งมีทั้งนักเรียนและข้าราชการสถานทูตตลอดจนสมาชิกพระราชวงศ์หลายองค์ได้รับการฝึกทหารเบื้องต้นในอังกฤษเป็นเวลาประมาณ 6 เดือน แล้วจึงถูกส่งไปอินเดียเพื่อรับการฝึกเพิ่มเติม

ทหารเสรีไทยสายอังกฤษได้เดินทางถึงอินเดียในปลายเดือนเมษายน 2486 โดยมีฐานะเป็นทหารอังกฤษทุกประการ

ภารกิจเสรีไทย ปฏิบัติการด้านการทหาร

ปฏิบัติการด้านการทหาร คือการต่อสู้ญี่ปุ่นผู้รุกรานนั้นเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญของขบวนการเสรีไทย ทั้งภายในประเทศและในต่างประเทศ ซึ่งการปฏิบัติการกิจดังกล่าวย่อมจะต้องสอดคล้องกับสถานการณ์ตลอดจนคุณภาพและปริมาณของกำลังคนที่จะเป็นต่อปฏิบัติการนั้น อย่างไรก็ตาม บรรดาผู้ที่เข้าร่วมประชุมก่อตั้งองค์การต่อต้านญี่ปุ่นที่บ้านของ นายปรีดี พนมยงค์ ในคืนวันที่ 8 ธันวาคม 2484 ก็ได้ “ตกลงพลีชีพเพื่อชาติเพื่อกอบกู้เอกราชอธิปไตยสมบูรณ์ของชาติไทย” โดยพลังของคนไทยผู้รักชาติ โดยร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตร

เสรีไทยในสหรัฐอเมริกาที่เป็นทหารมีฐานะเป็นหน่วยทหารไทย มีรูปแบบของตนเองและอยู่ใต้ร่มธงไตรรงค์ ภายหลังจากฝึกตามหลักสูตรของ โอ.เอส.เอส. ในสหรัฐฯ เสรีไทยดังกล่าวซึ่งมีจำนวน

รวมทั้งสิ้น 43 นาย มีศเป็นนายทหารไทย และบางนายก็ได้เลื่อนยศในระหว่างปฏิบัติการในสนาม ในขั้นแรก นายทหารเสรีไทยอยู่ภายใต้บังคับบัญชาของ พ.ท. หม่อมหลวงขาบ กุญชร ทูตทหาร แต่ในช่วงปลายสงคราม เมื่อ ม.ล.ขาบฯ เดินทางกลับไปกรุงวอชิงตันแล้ว บรรดานายทหารเสรีไทยสายอเมริกาที่ได้รับคำสั่งโดยตรงจากศูนย์ปฏิบัติการของ โอ.เอส.เอส. ในระหว่างที่สงครามยังดำเนินอยู่ นายทหารเสรีไทยเหล่านี้จำนวน 36 คนได้เข้ามาปฏิบัติงานในประเทศไทย

สำหรับเสรีไทยสายอังกฤษที่เป็นทหารจำนวน 36 นาย นั้น เมื่อได้รับการฝึกเพิ่มเติมในอินเดียอีกประมาณ 6 เดือนแล้ว เกือบทั้งหมดก็ได้รับสัญญาบัตรเป็นนายทหารอังกฤษ ซึ่งในช่วงปลายสงคราม 3 นายได้ยศชั้นนายพันของกองทัพบกอังกฤษ คือ พ.ท. หม่อมเจ้าสุภสวดีฯ พ.ต. ป่วย อึ้งภากรณ์ และ พ.ต. เสนาะ นิลกำแหง นายทหารเสรีไทยสายอังกฤษจำนวนประมาณ 30 นายได้ทยอยกันเข้ามาปฏิบัติงานในประเทศไทยในระหว่างสงคราม

ในช่วง 2 ปีแรกของสงคราม องค์การต่อต้านญี่ปุ่นภายในประเทศกำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนาติดต่อกับฝ่ายสัมพันธมิตรนอกประเทศ ขณะที่นอกประเทศก็พยายามจะติดต่อกับภายในประเทศ ทั้งทางอังกฤษและทางอเมริกาก็เตรียมบุคลากร คือบรรดานายทหารเสรีไทยที่ได้รับการฝึกเป็นอย่างดีแล้ว เพื่อจะส่งเข้ามาปฏิบัติงานในประเทศไทย ซึ่งจำนวนหนึ่งได้เดินทางมาถึงตอนใต้ของประเทศจีน ขณะที่ส่วนใหญ่มาอยู่ในอินเดียและลังกา

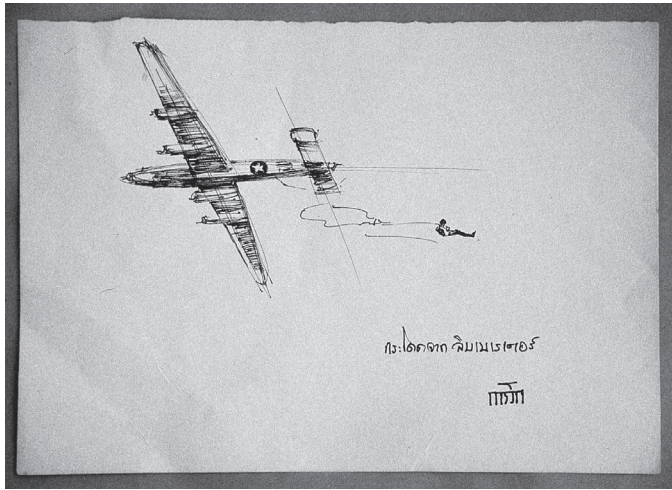
การเดินทางไปกรุงวอชิงตันของ นายสงวน ตุลารักษ์ และคณะเมื่อปลายปี 2486 ถือได้ว่าเป็นการเชื่อมต่อระหว่างองค์การต่อต้านญี่ปุ่นในประเทศไทยกับเสรีไทยนอกประเทศตลอดจนทางการของสหรัฐฯ และอังกฤษ นายสงวนซึ่งเป็นผู้แทนขององค์การต่อต้านญี่ปุ่นภายในประเทศได้ให้ข้อมูลอันเกี่ยวกับสถานการณ์ในประเทศไทย แก่ฝ่ายสัมพันธมิตร

การเดินทางเข้ามาปฏิบัติการในประเทศไทยของเสรีไทยสายอเมริกา

ซึ่งทำให้การส่งคนเข้าไปในเมืองไทยมีเป้าหมายที่ชัดเจนขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายสัมพันธมิตรก็ได้ทราบว่ามีองค์การที่พร้อมจะให้ความร่วมมือกับฝ่ายสัมพันธมิตรอยู่เมืองไทย โดยมีนายปรีดี พนมยงค์ หรือหลวงประดิษฐมนูธรรม ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นหัวหน้า

ก่อนหน้าที่จะมีโอกาสส่งตัวแทนขององค์การต่อต้านญี่ปุ่นออกไปติดต่อกับฝ่ายสัมพันธมิตรนอกประเทศ นายปรีดี พนมยงค์ ได้ให้ความคุ้มครองและการดูแลเอาใจใส่แก่บรรดาบุคคลสัญชาติสัมพันธมิตรซึ่งอยู่ในค่ายกักกันภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่าพระจันทร์ อย่างดีที่สุด มิให้ผู้ใดได้รับความเดือดร้อนจากทหารญี่ปุ่น ต่อมาเมื่อเครื่องบินฝ่ายสัมพันธมิตรถูกยิงตกในเมืองไทยเสรีไทยภายในประเทศก็ช่วยเหลือนักบินมิให้เป็นอันตราย ตลอดจนส่งกลับออกไปยังฐานทัพนอกประเทศภารกิจดังกล่าวนี้ได้สร้างความเข้าใจอันดีของฝ่ายสัมพันธมิตรอันมีต่อคนไทยและขบวนการเสรีไทย

ภาพวาดของ ม.จ. การวิก จักรพันธ์ แสดงการกระโดดร่มเพื่อเข้ามาปฏิบัติการณ์ในไทย

เสรีไทยสายอังกฤษประสบความสำเร็จเดินทางเข้าสู่ภาคใต้ของประเทศไทยโดยเรือดำน้ำเมื่อปลายปี 2486 ร.อ. สวัสดิ์ ศรีสุข และ ร.อ. พัฒพงษ์ รินทกุล ได้รับมอบหมายภารกิจในด้านการข่าวแต่ในที่สุดก็ต้องเข้ามาอบตัวและอยู่ในความคุ้มครองของ พล.ต.อ. อุดล อุดลเดชจรัส

ในระหว่างเดือนมีนาคม-เมษายน 2487 นายทหารเสรีไทยสายอังกฤษ 6 นาย ซึ่งมี พ.ต. ป่วย อึ้งภากรณ์ เป็นหัวหน้าชุดได้กระโดดร่มลงที่ชัยนาทและนครสวรรค์ตามลำดับ ซึ่งเช่นกันต้องเข้าไปอยู่ในความอารักขาของตำรวจสันติบาล ตามคำสั่งของอธิบดีกรมตำรวจ พล.ต.อ. อุดล อุดลเดชจรัส

ระหว่างเดือนมิถุนายน-สิงหาคม 2487 นายทหารเสรีไทยสายอเมริกาจำนวน 10 นาย ได้เดินทางบุกป่าฝ่าเขาจากตอนใต้ของประเทศจีนผ่านประเทศลาว เข้าสู่ประเทศไทยทางภาคเหนือ โดย 2 นาย ได้แก่ พ.ต. การเวก ศรีวิจารณ์ และ พ.ต. สมพงษ์ ศัลยพงษ์ (ยศภายหลังถึงแก่กรรม) ได้ถูกทำร้ายจนเสียชีวิตที่เชียงใหม่ ตรงข้ามเมืองหลวงพระบาง นายทหารเสรีไทยสายอเมริกานี้ก็ได้มอบตัวและอยู่ในความอารักขา

การปฏิบัติการเข้า/ออกเพื่อปฏิบัติการในประเทศไทย

ของตำรวจสันติบาลเช่นเดียวกัน

ต่อมาในเดือนกันยายน 2487 ศูนย์ปฏิบัติการ โอ.เอส.เอส. ของสหรัฐฯ ที่เมืองแคนดี ลังกา ได้ส่ง ร.ท.บุญมาก เทศบุตร และ ร.ต.วิมล วิริยะวิทย์ มากระโดดร่มลงที่จังหวัดแพร่ ร.ต.วิมลฯ สามารถติดต่อกับ พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัส อธิบดีกรมตำรวจได้ตามที่ได้รับคำสั่งมาจากศูนย์ปฏิบัติการ โอ.เอส.เอส. ให้มาทำความเข้าใจว่าสหรัฐฯ ขอให้ พล.ต.อ.อดุลฯ กับนายปรีดี พนมยงค์ร่วมมือกันเพื่อความเป็นเอกภาพของขบวนการเสรีไทยภายในประเทศไทย โดยรัฐบาลสหรัฐฯ จะให้ความสนับสนุนทุกวิถีทาง

ในขณะนั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศแล้ว และ พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัส ก็ได้เข้าร่วมในขบวนการเสรีไทยอย่างเต็มตัว โดยรับบทบาทเป็นรองหัวหน้าขบวนการเสรีไทยและได้นำกำลังตำรวจเข้าร่วมในขบวนการดังกล่าว ทำให้ปฏิบัติการต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ก่อนหน้านั้นเล็กน้อย พ.ต.ป่วย อังภากรณ์ สามารถใช้วิทยุ

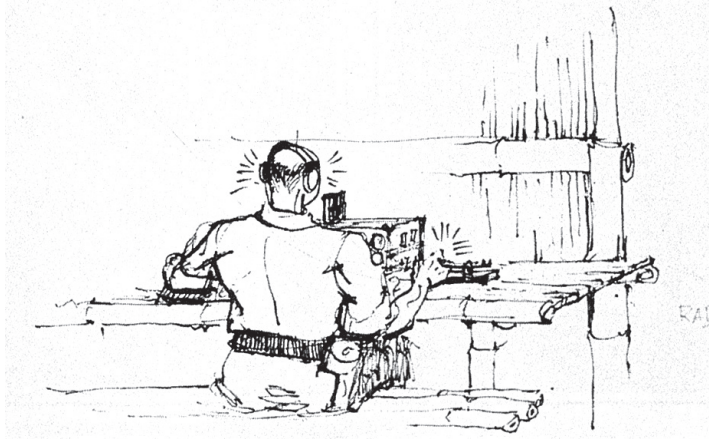

การฝึกเสรีไทยในภาคอีสาน

ติดต่อกับแผนกประเทศสยามของกองกำลัง 136 ที่นครกัลกัตตาได้ ซึ่งเป็นครั้งแรกที่มีการติดต่อกันโดยตรงระหว่างกรุงเทพฯ กับกองบัญชาการสัมพันธมิตรในอินเดีย กองกำลัง 136 ของอังกฤษได้ส่งนายทหารเสรีไทยเข้ามาปฏิบัติงานในประเทศไทยโดยในขั้นแรกใช้การกระโดดร่มลงจากเครื่องบินตามจุดต่างๆ แต่ต่อมาได้ใช้เครื่องบินทะเลร่อนลงในอ่าวไทยโดยทางกองบัญชาการเสรีไทยในกรุงเทพฯ ได้ส่งเรือสุลกาการไปรับ

ต้นเดือนตุลาคม 2487 นายทหารเสรีไทยสายอเมริกาได้ใช้วิทยุติดต่อกับศูนย์ปฏิบัติการ 404 ของ โอ.เอส.เอส. ที่เมืองแคนดี ลังกาเป็นผลสำเร็จซึ่งทำให้ โอ.เอส.เอส. จัดส่งนายทหารเสรีไทยเข้าประเทศไทย เช่นเดียวกับทางสายอังกฤษ เริ่มด้วย ร.อ. สิทธิ เสวตศิลา และคณะกระโดดร่มลงที่ดอยอินทนนท์ ตามมาด้วย ร.อ. กุสะ ปันยารชุน และ ร.อ. อานนท์ ศรีวรรณะ ขึ้นบกที่ชายฝั่งจังหวัดตรังจากเรือดำน้ำอเมริกัน จากนั้นเสรีไทยสายอเมริกาก็ทยอยกันเข้าสู่ประเทศไทยทางเครื่องบิน

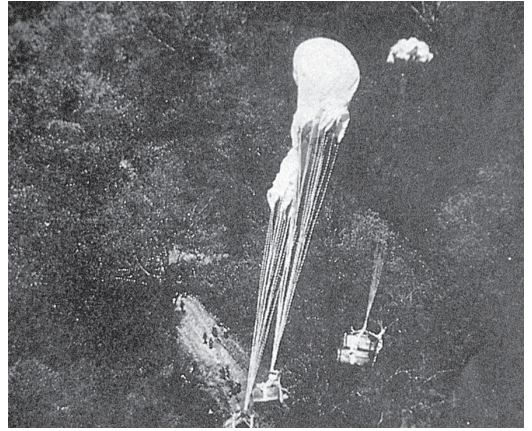
ภารกิจหลักของเสรีไทยจากนอกประเทศเข้ามาปฏิบัติงานในประเทศไทยก็คือการรายงานข่าวกรองในด้านการทหารส่งออกไปยัง

ภาพวาดแสดงการรับ/ส่งวิทยุสื่อสาร

ฐานทัพสัมพันธมิตรที่อินเดียทางวิทยุที่ใช้ไค้ดลับ ทั้งนี้เพราะกองทัพสัมพันธมิตรที่กำลังวางแผน “ปลดปล่อย” ประเทศไทยจากการยึดครองของกองทัพญี่ปุ่นต้องการข่าวกรองเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของทหารญี่ปุ่นในประเทศไทยในทุกๆ รายละเอียด นอกจากนี้ เมื่อถึงเวลาที่กองทัพสัมพันธมิตรลงมือปฏิบัติการรุก เสรีไทยจะต้องก่อวินาศกรรมตามจุดยุทธศาสตร์ต่างๆ เพื่อบั่นทอนขีดความสามารถของกองทัพญี่ปุ่นในประเทศไทย

ปลายเดือนมกราคม พ.ศ.2488 นายทหารอเมริกันชุดแรก ได้ลอบเดินทางเข้ามาพบนายปรีดี พนมยงค์ ในกรุงเทพฯ และต่อมาก็ได้จัดตั้ง “ศูนย์ไซเรน” ขึ้นในกรุงเทพฯ เพื่อประสานปฏิบัติการทางทหารทั้งหมดของเสรีไทยสายอเมริกาภายใต้หน่วย โอ.เอส.เอส. ต่อมาในปลายเดือน เมษายน สกเดียวกัน คณะนายทหารอังกฤษจากกองกำลัง 136 รวมทั้ง พ.ท. หม่อมเจ้าสุภัสสวดีวงศ์สนิท สวัสดิวัตน์ ก็ได้เดินทางมาพบหัวหน้าขบวนการเสรีไทย และตั้งศูนย์ปฏิบัติการประสานปฏิบัติการด้านอังกฤษขึ้นในกรุงเทพฯ เช่นเดียวกัน นายปรีดี พนมยงค์ได้จัดสถานที่

การส่งอาวุธสงครามทางเครื่องบิน

และให้ความปลอดภัยแก่นายทหารอังกฤษและอเมริกันที่ซ่อนตัวอยู่ในกรุงเทพฯ ตลอดจนสงครามและการติดต่อระหว่างนายปรีดี พนมยงค์ กับกองบัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธมิตรที่แคนดิกก็ได้กระทำผ่านศูนย์ปฏิบัติการในกรุงเทพฯ ดังกล่าวนี

ในช่วงปลายสงคราม ทางสัมพันธมิตรได้ส่งอาวุธยุทโธปกรณ์มาสนับสนุนขบวนการเสรีไทยในประเทศไทย โดยมาทิ้งร่มลงตามจุดต่างๆ ที่ได้นัดหมายกันไว้ ซึ่งในการนี้ก็มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารของอังกฤษและอเมริกัน ตลอดจนจนเสรีไทยเดินทางเข้ามาด้วย นายปรีดี พนมยงค์ ได้สั่งการให้เสรีไทยภายในประเทศรับผิดชอบในภารกิจทางการทหารที่สำคัญเหล่านี้

ปฏิบัติการด้านการทหารของเสรีไทยภายในประเทศที่ได้กำหนดขึ้นระหว่างกองบัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธมิตรในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์กับนายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์และหัวหน้าขบวนการเสรีไทยก็คือการจัดตั้ง “พลพรรคเสรีไทย” ขึ้นในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ พลพรรคเสรีไทยเหล่านี้ ซึ่งมีเป้าหมายว่าจะมีจำนวนประมาณ 80,000 นาย

การฝึกเสรีไทยในมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

จะทำหน้าที่ร่วมกับกองทัพไทยในการสู้รบกับทหารญี่ปุ่นเมื่อฝ่ายสัมพันธมิตรเปิดฉากการรุกใหญ่เพื่อปลดปล่อยประเทศไทยจากการยึดครองของกองทัพญี่ปุ่น นายทหารสัมพันธมิตร รวมทั้งนายทหารเสรีไทย ตลอดจนอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ลำเลียงเข้ามา ก็มีวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมพลพรรคเสรีไทยให้ปฏิบัติการกิจดังกล่าว

นายปรีดี พนมยงค์ ได้มอบหมายให้เสรีไทยภายในประเทศชั้นหัวหน้าซึ่งเป็นผู้แทนราษฎรในจังหวัดต่างๆ รับผิดชอบในการจัดตั้งพลพรรคเสรีไทยในพื้นที่ของตน โดยมีนายทหารเสรีไทยทั้งสายอังกฤษและสายอเมริกา ตลอดจนนายทหารสัมพันธมิตรที่ลอบเข้ามาเป็นที่ปรึกษาและเป็นผู้ฝึกอาวุธ เสรีไทยชั้นหัวหน้าเหล่านี้ก็มีอาทิเช่น นายเตียง ศิริขันธ์, นายฟุ้ง ศรีจันทร์, นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์, นายทอง กันทาธรรม เป็นต้น นอกจากนี้ก็ยังข้าราชการฝ่ายปกครองที่มีบทบาทสำคัญในภารกิจของเสรีไทยภายในประเทศอีกหลายนาย อาทิเช่น นายอุดม บุญประกอบ, นายสุวรรณ รื่นยศ, นายปรุ่ง พุทชนม์ เป็นต้น สำหรับหัวหน้าพลพรรคเสรีไทยทั้งหมดนั้นคือนายทวิ บุญยเกตุ ผู้ซึ่งได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

การฝึกทหารเสรีไทยสายอเมริกา

คนแรกภายหลังสงคราม เนื่องจากพลพรรคเสรีไทยได้จัดตั้งขึ้นในโครงสร้างของหน่วยทหาร ดังนั้นจึงต้องมีผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น นายปรีดีพนมยงค์ ได้มอบหมายให้ พล.ร.ต. สંગวร สุวรรณชีพ (หลวงสังวรยุทธกิจ) สารวัตรใหญ่ทหาร จัดตั้งโรงเรียนนายทหารสารวัตร และโรงเรียนนายสิบสารวัตรทหารขึ้น โดยรับสมัครนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่เป็นยุวชนนายทหารและนักเรียนเตรียมอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และนักเรียนเตรียมปริญญามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองซึ่งเป็นยุวชนนายสิบเข้ารับการฝึกอบรมการใช้อาวุธทันสมัยที่ได้รับจากฝ่ายสัมพันธมิตร นายทหารและนายสิบสารวัตรทหารจำนวนประมาณ 700 นาย ดังกล่าวนี้อาจจะเข้าทำหน้าที่ผู้บังคับหมวดและผู้บังคับหมู่ของพลพรรคเสรีไทยทำการสู้รบกับทหารญี่ปุ่น

ในขณะที่เดียวกันกองบัญชาการเสรีไทยในกรุงเทพฯ ก็ได้คัดเลือกบุคคลเพื่อส่งออกไปรับการฝึกวิชาทหาร ตลอดจนการรับส่งวิทยุที่ลังกาและอินเดีย ซึ่งมีทั้งตำรวจสันติบาล นักเรียนเทีฆนิกทหารบก นักศึกษามหาวิทยาลัย และข้าราชการครู จำนวนหลายรุ่น ซึ่งบางส่วนได้กลับเข้า

มาปฏิบัติงานในประเทศไทยในช่วงปลายสงครามการรับส่งเสรีไทยและเจ้าหน้าที่ทหารของฝ่ายสัมพันธมิตรที่ลอบเข้าออกประเทศไทยโดยเครื่องบินทะเลที่ร่อนลงมารับ-ส่งในบริเวณอ่าวไทยเป็นความรับผิดชอบของเสรีไทยสายสุลตการ โดยมีนายทหารเสรีไทยทั้งสายอังกฤษและสายอเมริกา ตลอดจนสมาชิกขบวนการเสรีไทยในพื้นที่ร่วมรับผิดชอบ

ในช่วงปลายสงคราม นายปรีดี พนมยงค์ ได้คัดเลือกนายทหารจาก 3 เหล่าทัพที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ส่งออกไปทำหน้าที่นายทหารติดต่อประจำอยู่กับฐานทัพสัมพันธมิตรในอินเดีย หรือส่งไปช่วยราชการ ณ สถานอัครราชทูตที่กรุงวอชิงตัน อาทิเช่น พ.อ.เนตร เขมะโยธิน พ.ท. เอกศักดิ์ ประพันธ์โยธิน น.ท. ทวี จุลละทรัพย์ และ น.อ. หลวงยุทธกิจพิลาศ ในขณะที่ผู้บังคับบัญชาทหารชั้นสูง อาทิเช่น พล.ท. ชิต มั่นศิลป์ สีนาคโยธารักษ์ รองแม่ทัพใหญ่ พล.ท. สุขชาตินักรบ เสนาธิการทหารบก พล.ต. สมบูรณ์ ศรีานูชิต เสนาธิการกองทัพอากาศ และ พล.อ.ท. หลวงเทวฤทธิพันธ์ ผู้บัญชาการทหารอากาศ ก็ได้ให้ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับขบวนการเสรีไทย

ปลายเดือนพฤษภาคม 2488 ในขณะที่การฝึกพลพรรคเสรีไทยยังไม่สมบูรณ์ตามเป้าหมายสำหรับที่จะทำการรบอย่างมีประสิทธิภาพนายปรีดี พนมยงค์ ได้ส่งสาส์นไปถึงรัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐฯ มีสาระสำคัญว่าทางญี่ปุ่นมีความระแวงสงสัยในท่าทีของไทยเพิ่มขึ้น ซึ่งจำเป็นที่เสรีไทยจะต้องลุกขึ้นต่อสู้กับทหารญี่ปุ่นอย่างเปิดเผย ขณะที่ไทยจะมีรัฐบาลใหม่ซึ่งพร้อมจะต่อสู้ญี่ปุ่น โดยประกาศยกเลิกพันธกรณีและสัญญาต่างๆ ที่ได้ทำไว้กับญี่ปุ่นในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม รวมทั้งยกเลิกการประกาศสงครามต่ออังกฤษและสหรัฐอเมริกาด้วยนายปรีดีฯ ได้ขอให้สหรัฐฯ ประกาศรับรองความเป็นเอกราชของประเทศไทย และถือว่าไทยเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติที่เพิ่งจัดตั้งขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นกำลังใจแก่ประชาชนชาวไทยที่พร้อมแล้วในการเสียสละเพื่อบ้านเมือง

นักเรียนสารวัตรทหารที่ค่ายฝึกเขาบางทราย จังหวัดชลบุรี เพื่อเตรียมปฏิบัติการขึ้นเด็ดขาด

นายปรีดี พนมยงค์ ได้ตัดสินใจดังกล่าว เพราะขณะนั้นใกล้ที่ สงครามจะสิ้นสุดลงแล้ว ซึ่งการลุกขึ้นต่อสู้กับญี่ปุ่นเป็นทางเดียวที่จะ ทำให้มั่นใจได้ว่าฝ่ายสัมพันธมิตรจะไม่ถือว่าไทยเป็นฝ่ายแพ้สงครามเมื่อ ญี่ปุ่นยอมจำนน

กระทรวงต่างประเทศสหรัฐฯ ได้แจ้งกลับมายังนายปรีดีฯ ขอให้ยับยั้งอย่าได้กระทำการใดๆ ไปก่อนเวลาอันสมควรและขอให้มั่นใจ ว่าเมื่อถึงเวลาอันเหมาะสม สหรัฐฯ จะประกาศยืนยันความเป็นเอกราช ของชาติไทย

ดังนั้นพลพรรคเสรีไทยจึงยังมีได้เข้าทำการสู้รบกับทหารญี่ปุ่น อย่างเปิดเผย จนกระทั่งญี่ปุ่นยอมจำนนในกลางเดือนสิงหาคม 2488

ปฏิบัติการทางการเมืองและการทูต

นายปรีดี พนมยงค์ และบรรดาสมาชิกคนสำคัญของขบวนการเสรีไทย ทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีความเห็นตรงกันว่า ปฏิบัติการเสรีไทย จะจำกัดอยู่เฉพาะในด้านการทหารแต่เพียงประการเดียวมิได้จำเป็นจะต้องมีการดำเนินงานในทางการเมืองและทางการทูตไปพร้อมกัน ซึ่งหมายถึงจะต้องพยายามทำความเข้าใจกับฝ่ายสัมพันธมิตรว่า ประชาชนคนไทยไม่เคยเป็นศัตรูกับฝ่ายสัมพันธมิตร และมีเจตนาปรองมอดอันแรงกล้าที่จะร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตรต่อสู้กับทหารญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม ปฏิบัติการทางการเมืองและการทูตโดยมิได้มีปฏิบัติการทางทหารด้วยก็จะปราศจากความน่าเชื่อถือเช่นกัน

ตลอดระยะเวลาสงคราม ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช และบรรดาเสรีไทยในสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีได้เป็นทหารก็ได้พยายามทำทุกอย่างที่จะให้รัฐบาลและชาวอเมริกันมีความเข้าใจอันดีต่อปะเทศไทยและคนไทยซึ่ง

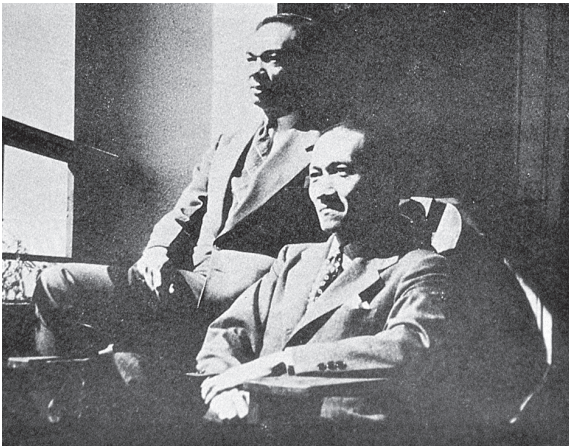

นายปรีดี พนมยงค์ ในฐานะผู้นำขบวนการเสรีไทย ขณะประชุมกับสัมพันธมิตร และ พล.ต.อ. อุดล อุดลเดชจรัส ผู้นำเสรีไทยคนหนึ่งในทำเนียบท่าช้าง

กำลังตกอยู่ในการยึดครองของกองทัพญี่ปุ่น โดยการไปแสดงปาฐกถา ตามที่ต่างๆ ตลอดจนการอาสาสมัครเข้าช่วยงานแนวหลัง เช่นงานวิทยุ กระจายเสียง เป็นต้น สำหรับในอังกฤษ ม.จ.ศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท สวัสดิวัตน์ และนายมณี สาณะเสน ก็ได้ประสานงานเสรีไทยกับทางราชการของ อังกฤษอยู่โดยตลอด

ในต้นปี 2486 นายปรีดี พนมยงค์ ได้มอบหมายให้ นายจำกั๊ด พलगกูร (ได้รับพระราชทานยศเป็นพันตรีภายหลังถึงแก่กรรม) เป็นผู้แทนองค์การต่อต้านญี่ปุ่นในประเทศไทยเสด็จลอดออกไปติดต่อกับฝ่าย สัมพันธมิตรโดยผ่านทางประเทศจีน แต่นายจำกั๊ดฯ ได้ถึงแก่กรรมลงก่อน ที่จะมีโอกาสเดินทางไปถึงอังกฤษและสหรัฐ ถึงกระนั้นก่อนถึงแก่กรรม นายจำกั๊ด พलगกูร ก็มีโอกาสดำเนินเข้าพบ จอมพลเจียงไคเช็ค ที่นครจุงกิง อีกทั้งได้พบกับม.จ.ศุภสวัสดิ์ฯ ซึ่งทางการอังกฤษส่งมาพบนายจำกั๊ด นับว่า เป็นการไขกุญแจให้องค์การใต้ดินในประเทศไทยได้ออกไปสู่ภายนอก

นายสงวน ตุลารักษ์ และนายแดง คุณะดิลก ได้รับสืบทอดภารกิจ ของนายจำกั๊ด พलगกูร เดินทางไปถึงกรุงวอชิงตันเมื่อปลายปี 2486 และ ได้ร่วมกับ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน

พระพิศาลสุขุมวิท
(ประสพ สุขุม) และ
หลวงสุขุมนัยประดิษฐ
(ประดิษฐ สุขุม)
เดินทางไปเจรจาที่อเมริกา

ซ้าย
นายสงวน ตูลารักษ์
ตัวแทนเสรีไทย
เดินทางไปอเมริกา

ขวา
นายจำกัต์ พलगูร
ตัวแทนเสรีไทย
เดินทางไปจีน

ของขบวนการเสรีไทย ตลอดจนให้ข้อมูลต่างๆ ในประเทศไทยซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนและการกำหนดนโยบายของฝ่ายสัมพันธมิตรที่มีต่อประเทศไทย ที่สำคัญก็คือฝ่ายสัมพันธมิตร ณ จุดนั้น ได้มุ่งการติดต่อไปที่นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในฐานะหัวหน้าขบวนการเสรีไทย การติดต่อโดยตรงระหว่างกองบัญชาการเสรีไทยในกรุงเทพฯ กับกองบัญชาการสัมพันธมิตรที่เมืองแคนดี ลังกา ก็ได้บรรลุความสำเร็จในครั้งหลังของปี 2487

ปลายเดือนมกราคม 2488 นายปรีดี พนมยงค์ ได้ส่งนายกนต์ธีร์ ศุภมงคล หัวหน้ากองการเมือง กรมการเมืองฯ กระทรวงการต่างประเทศ ออกไปสมทบกับ ม.ร.ว. เสनीย์ ปราโมช และนายสงวน ตุลารักษ์ เจราจา กับรัฐบาลอเมริกันอย่างเป็นทางการ ในเรื่องสถานภาพของประเทศไทย ภายหลังสงคราม โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความมุ่งหมายที่จะให้ได้ทราบถึง ท่าทีของอังกฤษในประเด็นดังกล่าวด้วย ซึ่งเป็นเรื่องที่นายปรีดี พนมยงค์ ถือเป็นความสำคัญสูงสุด การเจรจาคราวนั้นได้บรรลุผลในระดับหนึ่ง คือว่าอังกฤษและสหรัฐฯ มีเป้าหมายสุดท้ายอย่างเดียวกัน อีกทั้งมีความเชื่อ ในความจริงใจของนายปรีดีฯ ที่ปรารถนาจะร่วมมือกับฝ่ายสัมพันธมิตร จึงจะติดต่อกับนายปรีดีต่อไปจนกว่าจะถึงเวลาที่กองทัพสัมพันธมิตรจะ ปลดปล่อยประเทศไทยจากการยึดครองของญี่ปุ่น เนื่องจากยังไม่ได้รับการยืนยันที่ชัดเจนจากฝ่ายสัมพันธมิตร ดังนั้นนายปรีดี พนมยงค์ จึงตัดสินใจ แจ้งแก่สหรัฐฯ ว่าขบวนการเสรีไทยจะลุกขึ้นจะทำการรบเพื่อกอบกู้เอกราช อธิปไตยของชาติไทยอีกครั้งหนึ่ง สาส์นของนายปรีดีฯ ฉบับนี้จะเป็นผล ให้อังกฤษและสหรัฐตัดสินใจว่าจะไม่ถือว่าประเทศไทยเป็นผู้แพ้สงคราม จะไม่ยึดครองประเทศไทยและถือว่าประเทศไทยเป็นประเทศเอกราช เช่นเดียวกับเมื่อก่อนสงคราม

พร้อมกับที่ส่งสาส์นไปยังรัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐฯ นายปรีดี พนมยงค์ ก็ได้ส่งพระพิศาลสุขุมวิท (ประสพ สุขุม) และหลวงสุขุมนัย ประดิษฐ (ประดิษฐ สุขุม) เดินทางไปกรุงวอชิงตัน โดยมอบหมายให้ ไปดำเนินการแก้ไขผ่อนปรนสถานการณ์ไทยกับสหรัฐฯ จากหนักเป็นเบา โดยหาทางนำข่าวและข้อเท็จจริงไปชี้แจงให้ประชาชนอเมริกันได้ทราบ และขณะเดียวกันก็ขอให้ติดต่อหาช่องทางที่จะจัดหาสิ่งของที่จำเป็นมา บรรเทาทุกข์ราษฎรไทย และช่วยฟื้นฟูบูรณประเทศภายหลังสงคราม

พระพิศาลฯ และหลวงสุขุมฯ ได้ปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมาย จนลุล่วงไปด้วยดีภายในระยะเวลาอันจำกัด

ประกาศสันติภาพ 16 สิงหาคม 2488

ระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนสิงหาคม 2488 เหตุการณ์ในประเทศไทย มีความตึงเครียดขึ้นเป็นลำดับ บรรดาผู้นำกองทัพ ตำรวจและผู้นำ ขบวนการเสรีไทย รวมถึงพลพรรคเสรีไทยทั่วประเทศมีความรู้สึกตรง กันว่า การสู้รบอย่างเปิดเผยระหว่างไทยกับญี่ปุ่นคงจะเกิดขึ้นในขณะ หนึ่งขณะใด สำหรับทางฝ่ายทหารญี่ปุ่น ซึ่งกำลังถอยร่นจากพม่าเข้ามา ในประเทศไทย ก็มีความพร้อมในอันที่จะ “รับสถานการณ์อันเลวร้าย ที่สุด และจะพยายามรักษาเกียรติศักดิ์ของทหารญี่ปุ่นเอาไว้จนถึงที่สุด” (จากบันทึกของพลโทนาทามูระ แม่ทัพญี่ปุ่นประจำประเทศไทย) ใน เดือนมิถุนายนนั้นเอง ญี่ปุ่นก็ได้จัดสร้างแนวป้องกันตามสถานที่ตั้งของ หน่วยทหารญี่ปุ่นขึ้นในกรุงเทพฯ และในเดือนกรกฎาคม ก็ได้มีการปรับ โครงสร้างกองทัพญี่ปุ่น โดยรวมกำลังทหารทั้งหมด 150,000 นาย จัดตั้ง

เป็นกองทัพภาคที่ 18 โดยสรรพกำลังทั้งหมดประจำอยู่ในประเทศไทย

ในเดือนกุมภาพันธ์ ก่อนหน้านั้น นายดิเรก ชัยนาม สมาชิกคนสำคัญคนหนึ่งของขบวนการเสรีไทย พร้อมด้วยเสนาธิการทหารบกไทยได้เดินทางไปประชุมปรึกษากับเจ้าหน้าที่อังกฤษที่เมืองแคนดี ลังกา และต่อมาในเดือนเมษายน คณะนายทหารอังกฤษก็ได้ลอบเดินทางเข้าในประเทศไทยและได้ตั้งศูนย์ปฏิบัติการเพื่อการประสานปฏิบัติการต่างๆ ในส่วนที่เป็นความรับผิดชอบของอังกฤษ

ท่ามกลางสถานการณ์ที่ตึงเครียดนั้น อเมริกาได้ทิ้งระเบิดปรมาณูลงที่นครฮิโรชิมา และนครนางาซากิของญี่ปุ่นทำให้คนญี่ปุ่นต้องเสียชีวิตทันทีหลายหมื่นคนในช่วงต้นเดือนสิงหาคม 2488 สมเด็จพระจักรพรรดิฮิโรฮิโตะ ทรงเห็นว่าหากญี่ปุ่นจะต่อสู้อีกต่อไป ความสูญเสียก็จะมากขึ้นเป็นลำดับ ดังนั้นในวันที่ 15 สิงหาคม จึงมีพระบรมราชโองการให้ทหารญี่ปุ่นในทุกสมรภูมิจมอาวุธและยอมจำนนแก่กองทัพสัมพันธมิตร

ลอร์ดหลุยส์ เมาน์แบทเทน (ต่อมาได้เป็นจอมพลเรือ) ผู้บัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธมิตรในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์ ผู้ซึ่งในระหว่างปีสุดท้ายของสงครามได้มีการติดต่อประสานงานกับ นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในฐานะหัวหน้าขบวนการเสรีไทยอย่างใกล้ชิด และมีความเคารพศรัทธาต่อกันและกัน ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลอังกฤษที่จะแนะนำผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ของไทยให้ประกาศ “สันติภาพ” ในทันทีที่ญี่ปุ่นยอมจำนน เพียงแต่ให้ลอร์ด เมาน์แบทเทนแนะนำนายปรีดีฯ เป็นการส่วนตัว ซึ่งในขณะเดียวกันทางรัฐบาลอังกฤษก็ได้ประสานกับทางกรุงวอชิงตันในเรื่องดังกล่าวนี้ในคำแนะนำดังกล่าว ซึ่งเน้นการกลับคืนสู่สภาพเมื่อก่อนวันที่ 8 ธันวาคม 2488 หมายถึงว่าไทยไม่ต้องตกเป็นผู้แพ้สงครามรัฐบาลไทยไม่ต้องยอมจำนน ดินแดนไทยไม่ต้องถูกยึดครองและกองทัพไม่ต้องวางอาวุธ

การสวนสนามของพลพรรคเสรีไทย เมื่อ 25 กันยายน 2488 ที่ถนนราชดำเนิน

วันชัย!

คุณค่า เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ประธานาธิบดีรูธเวลท์แห่งสหรัฐอเมริกาประกาศสงครามกับญี่ปุ่นด้วยความกล้าหาญอย่างเด็ดขาดของสหชาติอเมริกา. ความกล้าประกาศของประธานาธิบดีรูธเวลท์ว่า "รัฐบาลญี่ปุ่นโดยองค์การความมั่นคง" ซึ่งระบุอยู่ในคำประกาศไว้เกี่ยวกับเรื่องที่มีประมุขคือสมณะ และว่านายพลที่กล้าหาญและกล้าหาญจะเป็นแต่เพียงไม่กี่คนของประเทศญี่ปุ่น.

คำกล่าวของประธานาธิบดีรูธเวลท์ ทหารที่จะเข้ายึดประเทศญี่ปุ่นจะอยู่ในญี่ปุ่นจนกระทั่ง "เราจะไม่จับอาวุธและอีกทีพวกเขาในญี่ปุ่น ซึ่งใจไม่มีสงครามก้าวร้าวของญี่ปุ่นขึ้น ไม่มีอำนาจในญี่ปุ่นสักอัน."
ที่บ้าน!

ไม่ตรีจิตตภาพ
สหรัฐอเมริกา

ญี่ปุ่นยอมจำนน!

ญี่ปุ่นได้ยอมจำนนต่ออำนาจเรียกร้องของสัมพันธมิตร. เมื่อถึง เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๔๕ ญี่ปุ่นได้ยอมจำนนต่อสัมพันธมิตรโดยไม่มีเงื่อนไข. ญี่ปุ่นได้ยอมจำนนต่อสัมพันธมิตรโดยไม่มีเงื่อนไข. ญี่ปุ่นได้ยอมจำนนต่อสัมพันธมิตรโดยไม่มีเงื่อนไข.

ทหารญี่ปุ่น, ทหารญี่ปุ่นและระบอบของญี่ปุ่น, ระบอบของญี่ปุ่น และระบอบของญี่ปุ่น. หลังจากนี้ ทหารญี่ปุ่นจะได้รับการปฏิบัติในญี่ปุ่นอย่างเหมาะสม. ญี่ปุ่นจะระบอบของระบอบของระบอบของญี่ปุ่น ซึ่งจะไม่ยอมแพ้ไป. ญี่ปุ่นจะระบอบของระบอบของระบอบของญี่ปุ่น ซึ่งจะไม่ยอมแพ้ไป. ญี่ปุ่นจะระบอบของระบอบของระบอบของญี่ปุ่น ซึ่งจะไม่ยอมแพ้ไป.

คำกล่าวของประธานาธิบดีรูธเวลท์ซึ่งระบุอยู่ในคำประกาศไว้เกี่ยวกับเรื่องที่มีประมุขคือสมณะ และว่านายพลที่กล้าหาญและกล้าหาญจะเป็นแต่เพียงไม่กี่คนของประเทศญี่ปุ่น.

คำกล่าวของประธานาธิบดีรูธเวลท์ซึ่งระบุอยู่ในคำประกาศไว้เกี่ยวกับเรื่องที่มีประมุขคือสมณะ และว่านายพลที่กล้าหาญและกล้าหาญจะเป็นแต่เพียงไม่กี่คนของประเทศญี่ปุ่น.

คำกล่าวของประธานาธิบดีรูธเวลท์ซึ่งระบุอยู่ในคำประกาศไว้เกี่ยวกับเรื่องที่มีประมุขคือสมณะ และว่านายพลที่กล้าหาญและกล้าหาญจะเป็นแต่เพียงไม่กี่คนของประเทศญี่ปุ่น.

ใบปลิวแจ้งข่าวความพ่ายแพ้อย่างไม่มีเงื่อนไขของกองทัพญี่ปุ่น

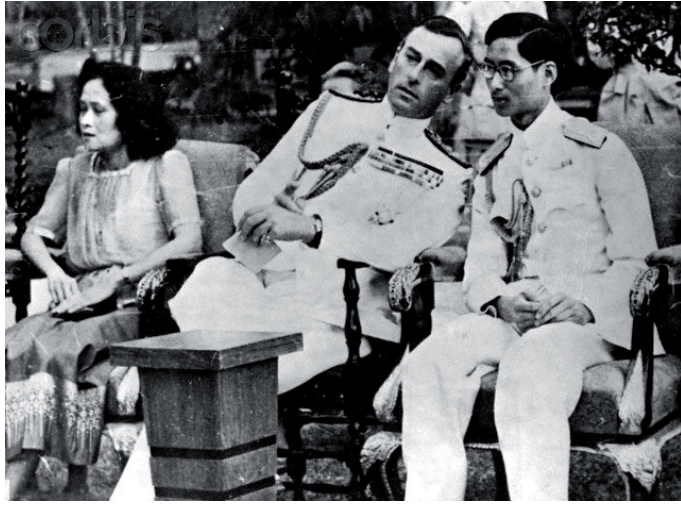
ในวันที่ 16 สิงหาคม 2488 นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ได้ประกาศสันติภาพเป็นพระบรมราชโองการในพระปรมาภิไธยในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8 ซึ่งมีนายทวิ บุณยเกตุ รัฐมนตรีสั่งราชการสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ “ประกาศสันติภาพ” มีสาระสำคัญดังนี้คือ

นายปรีดีในฐานะหัวหน้าขบวนการเสรีไทยกำลังตรวจแถวสวนสนามของพลพรรคเสรีไทย

“โดยที่ประเทศไทยได้เคยถือนโยบายอันแน่วแน่ที่จะรักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด และจะต่อสู้การรุกรานของต่างประเทศทุกวิถีทาง.....ความจำนงอันแน่วแน่ดังกล่าวนี้ได้แสดงให้เห็นประจักษ์แล้วในเมื่อญี่ปุ่นได้ยাত্রาทัพเข้าในดินแดนประเทศไทยในวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 โดยได้มีการต่อสู้รุกรานทุกแห่งและทหาร ตำรวจ ประชาชน พลเมือง ได้เสียชีวิตไปในการนี้เป็นอันมาก เหตุการณ์อันปรากฏเป็นสักขีพยานนี้ได้แสดงให้เห็นชัดแจ้งว่า การประกาศสงครามเมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2485 ต่อบริเตนใหญ่ (อังกฤษ) และสหรัฐอเมริกาตลอดจนการกระทำทั้งหลายซึ่งเป็นปรีกัษ์ต่อสหประชาชาติเมื่อก่อนวันที่ 8 ธันวาคม 2484 และพร้อมที่จะร่วมมือเต็มที่ทุกทางกับสหประชาชาติในการสถาปนาเสถียรภาพในโลกนี้

บรรดาดินแดนซึ่งญี่ปุ่นได้มอบให้ไทยครอบครอง..... ประเทศไทยไม่มีความปรารถนาที่จะได้ดินแดนเหล่านี้ และพร้อมที่จะจัดการส่งมอบในเมื่อบริเตนใหญ่ (อังกฤษ) พร้อมทั้งจะรับมอบไป ส่วนบรรดาบทกฎหมายอื่นๆ ใด อันมีผลเป็นปรีกัษ์ต่อสหรัฐอเมริกา บริเตนใหญ่ (อังกฤษ) และเครือจักรภพ ก็จะได้พิจารณายกเลิกไป ในภายหน้าบรรดาความเสียหายอย่างใดๆ จากกฎหมายเหล่านี้ ก็จะได้รับชดเชยโดยชอบธรรม.....”

ลอร์ดหลุยส์ เมาท์แบทเตน สมเด็จพระราชชนนี และสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8

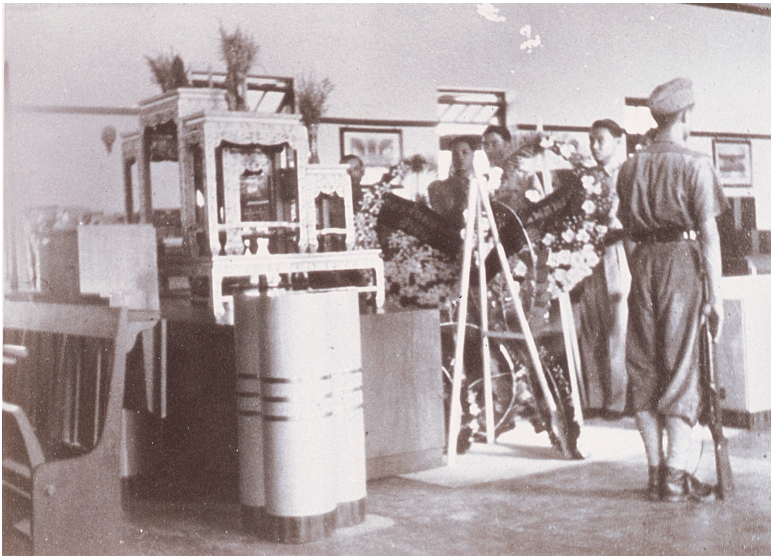
ในคืนวันเดียวกัน สภาผู้แทนราษฎรก็ได้ลงมติให้ความเห็นชอบต่อ “ประกาศสันติภาพ” เป็นเอกฉันท์โดยประธานสภาผู้แทนราษฎรได้แถลงต่อที่ประชุมว่า “ประกาศสันติภาพเป็นที่ถูกต้องตรงกับความประสงค์ของประชาชนชาวไทยอย่างแท้จริง” ขณะเดียวกันเมื่อพระบรมราชโองการ “ประกาศสันติภาพ” ได้ออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียงไปทั่วประเทศ ประชาชนชาวไทยต่างก็รับทราบด้วยความปิติยินดีที่สงครามที่ยืดเยื้อมา 3 ปีครึ่ง ได้ยุติลงโดยประเทศไทยสามารถรักษาเอกราชและอธิปไตยเอาไว้โดยสมบูรณ์

ในวันที่ 25 กันยายน ศกเดียวกัน พลพรรคเสรีไทย จำนวน 8,000 นาย จากทั่วประเทศได้ทำการสวนสนามในกรุงเทพฯ โดยมีนายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นประธาน และในค่ำวันเดียวกันนั้น นายปรีดี พนมยงค์ ก็ได้กล่าวคำปราศรัย แก่บรรดาผู้แทนพลพรรคเสรีไทย ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ยืนยันอุดมการณ์ของขบวนการเสรีไทยที่รับใช้ชาติโดยมิได้มุ่งหวังสิ่งตอบแทน และในโอกาสนั้นก็ได้ประกาศ “ยุบเลิก” ขบวนการเสรีไทยเพราะวัตถุประสงค์ในการรับใช้ชาติที่ได้กำหนดได้บรรลุผลสำเร็จแล้ว

จนถึงบัดนี้ก็เป็นเวลาถึง 67 ปี แล้วที่ “ขบวนการเสรีไทย” ได้กลายเป็นประวัติศาสตร์ และสมาชิกของขบวนการรับใช้ชาติดังกล่าวก็ได้ ล่วงลับและโรยราไปจนเกือบหมดสิ้น ที่เหลืออยู่เป็นอนุสรณ์แห่งวีรกรรม กู้ชาติก็คือเรื่องราวที่ได้สรุปไว้ในหนังสือเล่มนี้ และให้รายละเอียดที่อื่น ตลอดจนชื่อของเสรีไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลผู้รับภารกิจเป็นหัวหน้า ของขบวนการ ซึ่งมีบทบาทอันจะต้องจารึกไว้ถาวรในประวัติศาสตร์ไทย คือ นายปรีดี พนมยงค์ หรือในราชทินนาม “หลวงประดิษฐมนูธรรม”

สำหรับสถานที่ซึ่งได้ใช้เป็นศูนย์บัญชาการปฏิบัติการเสรีไทย อันเป็นประวัติศาสตร์เช่นเดียวกันนั้น คือ ทำเนียบบริมแม่น้ำเจ้าพระยา ตรงท่าช้างวังหน้า ซึ่งบัดนี้ได้นำมาจำลองไว้ใน “สวนเสรีไทย” บึงกุ่ม ไนนาม “อาคารเสรีไทยอนุสรณ์”

พิธีศพผู้เสียชีวิตจากการปฏิบัติงานเสรีไทยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 บริเวณมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

ประวัติย่อของ
นายปรีดี พนมยงค์
(หลวงประดิษฐมนูธรรม)
หัวหน้าขบวนการเสรีไทย

นายปรีดี พนมยงค์ กับ ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์

นายปรีดี พนมยงค์ เกิดที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2443 เมื่อสำเร็จโรงเรียนกฎหมาย กระทรวงยุติธรรม เป็นเนติบัณฑิตสยามแล้ว ได้ไปศึกษาต่อ ณ ประเทศฝรั่งเศสเป็นเวลา 7 ปี สำเร็จปริญญาเอกแผนกกฎหมายจากจากมหาวิทยาลัยปารีส กลับมารับราชการในกระทรวงยุติธรรมใน พ.ศ. 2470 จนได้ตำแหน่งเป็นผู้ช่วยเลขาธิการกรมร่างกฎหมาย และได้เป็นผู้สอนวิชากฎหมายที่โรงเรียนกฎหมายพร้อมกันด้วย ในระหว่างนั้นก็ได้รับพระราชทานยศบรรดาศักดิ์เป็น อำมาตย์ตรี หลวงประดิษฐมนูธรรม

นายปรีดี พนมยงค์ ได้ร่วมก่อตั้ง “คณะราษฎร” ขึ้นที่กรุงปารีส เมื่อก่อนเดินทางกลับเมืองไทย โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเปลี่ยนแปลง การปกครองประเทศสยามเป็นระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ ประชาธิปไตย ซึ่งเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 “คณะราษฎร” ก็สามารถ ทำการได้เป็นผลสำเร็จและได้รับพระราชทานรัฐธรรมนูญจาก พระบาท สมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7

นายปรีดี พนมยงค์ ได้เข้าร่วมในรัฐบาลของ พระยาพหลพล พยุหเสนา และรัฐบาลของจอมพลป. พิบูลสงคราม ระหว่างปี พ.ศ. 2476– 2484 โดยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรี ว่าการกระทรวงการต่างประเทศและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ตามลำดับ จากนั้นได้รับโปรดเกล้าฯ เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ใน รัชกาลที่ 8 ตลอดสงครามมหาเอเชียบูรพา ก่อนที่จะได้โปรดเกล้าฯ ยกย่อง ไว้ในตำแหน่ง “รัฐบุรุษอาวุโส”

ภายหลังสงครามนายปรีดี พนมยงค์ ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในระยะเวลาสั้นๆ 3 วาระ และต่อมาในวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 คณะรัฐประหารได้ล้มล้างรัฐบาลของ พล.ร.ต. ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ และส่งกำลังไประดมยิงทำเนียบทำซ่างฯ ซึ่งเป็นที่พำนักของรัฐบุรุษอาวุโส ทำให้นายปรีดี พนมยงค์ ต้องลี้ภัยจากประเทศไทยไปอยู่ในประเทศจีน และ ประเทศฝรั่งเศสตามลำดับ จนกระทั่งถึงอสัญกรรม ณ กรุงปารีส เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2526 รวมสิริอายุได้ 83 ปี

รัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์ สมรสกับท่านผู้หญิงพูนศุข สกลเดิม ณ ป้อมเพชร์ มีบุตร ธิดา ด้วยกัน 6 คน

เกี่ยวกับผู้เขียน
ดร. วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์

สำเร็จการศึกษาในวิชาเศรษฐศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยควีนสแลนด์ ประเทศออสเตรเลีย และจากสถาบันสังคมศึกษา ประเทศเนเธอร์แลนด์ ต่อมาได้ศึกษาต่อที่ประเทศสหรัฐอเมริกา สำเร็จปริญญาเอกทางเศรษฐศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด

เคยรับราชการเป็นอาจารย์เอก คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เศรษฐกรเอก สภาพัฒนาการเศรษฐกิจ ผู้อำนวยการกองเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม และผู้อำนวยการโรงงานกระสอบกระทรวงการคลัง

นอกจากนั้นยังเคยได้รับโปรดเกล้าฯ เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นกรรมการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ ประธานสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาเศรษฐศาสตร์ ประธานกรรมการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย กรรมการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และเป็นอาจารย์พิเศษในสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง

ได้รับโปรดเกล้าฯ เป็นราชบัณฑิตในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

Chloropsis aurifrons pridii

เป็นชื่อนกเขียวก้านทองพันธุ์เหนือ ที่สถาบันสมิธโซเนียนแห่งสหรัฐอเมริกา ตั้งชื่อเพื่อเป็นเกียรติแก่ นายปรีดี พนมยงค์ ในฐานะหัวหน้าขบวนการเสรีไทย เป็นนกที่ค้นพบครั้งแรกโดย นายฮิวจ์ เอ็ม. สมิธ (Hugh M. Smith) ที่คอยอ่างขาง คอยอินทนนท์ และพบกระจายพันธุ์อยู่บริเวณภาคเหนือเรื่อยลง ไปทางค้ำันตะวันตกจนถึงจังหวัดตาก เป็นนกประจำถิ่นที่มีสีสันสวยงาม กินผลไม้และแมลงเป็นอาหาร

นอกจากนี้ยังตั้งชื่อ นกเขียวก้านทองบักสีฟ้า ที่พบกระจายพันธุ์อยู่ทางภาคใต้ เพื่อเป็นเกียรติแก่ขบวนการเสรีไทยว่า

Chloropsis cochinchinensis seri-thai

ผู้ค้นพบคือ นาย เอช.จี. ไตแนน (Herbert G. Deignan)

